

MIO

mededelingen opbouwwerk

APRIL '85
4e jrg., nummer 32
verschijnt tenminste
tienmaal per jaar

in dit nummer

In dit nummer vindt u o.m.:

- * Energiezuinig stadsvernieuwingsproject met lage woonlasten
- * Vandalisme in grootschalige wooncomplexen
- * Proefschrift Theo Schuyt over Opbouwwerk
- * Nogmaals: Deelgemeenteraden
- * Nieuw boek gepresenteerd: "Opbouw van Werk"

pag.		
2	informatie	- Bewoners maken zelf bestemmingsplan
		- Eigen werk: Administratiekantoor Vakvrouw
4		- Uitkeringsgerechtigden en eigen bedrijf
		- WAO-Platform Rotterdam e.o. betreft nieuw pand
5		- WAO-Vrouwenondersteuning verlengd
		- Antwoorden Minister op Kamervragen leiden tot vragen
6		- Sudergoa niet eens met advies
		- Ex-gedetineerden geven voorlichting
7	stadsvernieuwing	- Stadsvernieuwing als kulturele activiteit
9		- Groot onderhoud na-oorlogse woning-wet-woningen
		- Hergebruik van gebouwen: Nieuw perspectief
10		- Energiezuinig stadsvernieuwings-project met lage woonlasten
11	publicaties	- Energiebewuste woningbouw in Nederland
12		- LOBH-verbouweeks, deel 1: "Verbouw"
		- Idealisten in zaken
13		- Themanummer Onder-Maats over budgetteren
		- Het berekenen van kostgeld
14		- Speelruimte in de compacte stad
15		- Nota "Het zal je maar een zorg zijn"
16		- Wit Zicht
		- Werkvormen in opbouwwerk
17	opinie	- De HP en het minderhedenbeleid
18	beleid	- Brief aan vaste kamercommissie welzijn
18	onderzoek & studie	- Vandalisme in grootschalige wooncomplexen
20	bijeenkomsten	- Krimp, een simulatiespel
21		- Cursus stadsvernieuwing
22		- Studiedag zelfwerkzaamheid
23		- Oriëntatiecursus Buurteconomie, uitvoerige documentatie-map
24		- Themadag "Brandstofbesparing in de bestaande woningbouw"
24	beleid	- Nogmaals: deelgemeenteraden
28	onderzoek & studie	- Proefschrift Theo Schuyt over opbouwwerk
31		- Nieuw boek gepresenteerd: "Opbouw van Werk"
33	werkverbanden	- Werk en welzijn in de komende jaren
34		- Samenwerkingsverband van plaatselijke bouw-buro's in oprichting

BEWONERS MAKEN ZELF BESTEMMINGSPLAN

In de Utrechtse wijk Pijlsweerd heeft het aktiecomitee "Pijlsweerd" het gemeentebestuur de eerste exemplaren van het boekwerk "Bepaald niet niks" aangeboden. Het is te zien als voorschot op het nieuwe bestemmingsplan van de wijk. De bewoners hebben er een jaar lang aan gewerkt om de wensen en eisen om de eigen wijk te verbeteren op tafel te krijgen.

Reeds in 1979 heeft het aktiecomitee er bij de gemeente op aangedrongen zelf de inspraak te mogen organiseren voor de totstandkoming van het uiteindelijke bestemmingsplan. In '83 heeft de gemeente een bedrag van f 83.000,- ter beschikking gesteld om deze bewonerswens te honoreren. Uiteindelijk hebben zo'n 500 mensen aan de totstandkoming van het rapport meegewerkt.

Blijkens het plan willen de bewoners dat er een halt wordt toegeroepen aan de bouw van "kantoorkolossen" in de buurt. Ook is er grote behoefte aan groen, speelruimte en allerlei voorzieningen.

Verder is het voor de bewoners van groot belang dat de gemeente, waar mogelijk, huizen aankoopt om ze op te knappen. De gemeentelijke inzet bij de verbetering van door eigenaar-bewoners bewoonde huizen is een geformuleerde wens.

Een belangrijke wens is ook de inrichting van een gezondheidscentrum in de buurt. Daarin zouden onder meer artsen, tandartsen en fysiotherapeuten een praktijk kunnen houden. Men heeft al het oog laten vallen op een leegstaand gebouw in de buurt. De wethouder die het rapport "bepaald niet niks" in ontvangst nam, liet zich over de opties van de bewoners nog niet uit. Wel zei hij, "verheugd te zijn over de grote participatie van de wijkbewoners." De veronderstelling dat deze groter is dan wanneer de gemeente de inspraak georganiseerd zou hebben werd bevestigd door enige ambtenaren, die bij de presentatie van het rapport aanwezig waren.

EIGEN WERK: ADMINISTRATIEKANTOOR VAKVROUW

Het opbouwwerk in Dordrecht bericht dat aldaar tot stand is gebracht het "vrouwen administratie-kollektief u.a.", dat onder de werknaam Administratiekantoor Vakvrouw allerlei type-, boekhoud- en ander administratiewerk wil verzorgen voor partikulieren, kleine bedrijven en non-profit-organisaties. Informatie over de opzet van dit bedrijf en het verstrekken van eventuele opdrachten is mogelijk via de telefoon van Vakvrouw: 078-312354.

UITKERINGSGERECHTIGDEN EN EIGEN BEDIJF

Met ingang van 1 mei 1985 kunnen uitkeringsgerechtigden die een eigen bedrijf willen beginnen maar over onvoldoende middelen beschikken, onder bepaalde voorwaarden steun krijgen op grond van de Rijksgroepsregeling Zelfstandigen van de Bijstandswet. De steun kan bestaan uit een aanvulling op het inkomen tot aan het bijstandsniveau gedurende de aanloopperiode en een krediet van maximaal f 25.000,-.

Tot nu toe was de Rijksgroepsregeling Zelfstandigen alleen van toepassing op mensen die al een zelfstandig bedrijf hebben en tijdelijk in financiële moeilijkheden verkeren.

Op grond van een wijziging van deze bijstandsregeling kunnen nu ook uitkeringsgerechtigden die een bedrijf willen beginnen een beroep doen op de regeling. In de toelichting op het wijzigingsbesluit schrijft staatssecretaris De Graaf dat de belangstelling om zich als zelfstandig ondernemer te vestigen, mede onder invloed van de grote werkloosheid, sterk is gestegen. In de praktijk blijkt de verstrekking van kleine bedrijfskredieten echter problemen op te leveren, omdat de banken hier niet zo op zijn ingesteld. Verder kan de eis dat men over minstens 5% eigen vermogen moet beschikken om een beroep te kunnen doen op de Kredietbeschikking Midden- en Kleinbedrijf met name voor werklozen op onoverkomelijke bezwaren stuiten. Om deze redenen is besloten de Rijksgroepsregeling Zelfstandigen uit te breiden.

Voor de regeling komen werklozen met een WW-, WWV- of een bijstandsuitkering in aanmerking en mensen die met werkloosheid bedreigd worden en voor wie een ontslagvergunning is aangevraagd bij het arbeidsbureau. Door gebruik te maken van de mogelijkheid tot rolwisseling kan ook de partner van de uitkeringsgerechtigde een beroep doen op de regeling. Daarnaast is de regeling van toepassing op mensen met een lage AAW- of WAO-uitkering, die op grond van de Bijstandswet een aanvulling op de arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen. Voor mensen die door een baan volledig in hun bestaan kunnen voorzien of van wie de partner een toereikend inkomen heeft, geldt de regeling niet.

De aanvulling op het bedrijfsinkomen tot aan het bijstandsniveau, die in de plaats komt van de werkloosheids- of bijstandsuitkering, wordt gegeven gedurende een aanlooppriode van zes maanden. Zonodig kan deze periode verlengd worden met een half jaar. In uitzonderingsgevallen is daarna verlenging met nog eens een half jaar mogelijk.

Voor de verlening van een krediet geldt een maximumbedrag van f 25.000,-. Is meer dan f 25.000,- nodig, dan kan men een beroep doen op de Kredietbeschikking Midden- en Kleinbedrijf van het ministerie van Economische Zaken of op het Borgstellingsfonds voor de landbouw.

Om voor de gewijzigde Rijksgroepsregeling Zelfstandigen in aanmerking te komen, moet het te starten bedrijf levensvatbaar zijn. De levensvatbaarheid moet worden aangetoond met een deskundigenrapport. Een dergelijk rapport kan onder andere worden opgesteld door adviesinstanties zoals het Regionaal Dienstverleningscentrum Kleinbedrijf of, in de agrarische sector, door de provinciale Directie Landbouw en Voedselvoorziening van het ministerie van Landbouw en Visserij. Daarnaast moet de Plaatselijke Commissie Zelfstandigen van de gemeente een advies uitbrengen over de levensvatbaarheid.

Een half jaar na de start van het bedrijf beoordeelt de gemeente die met de uitvoering van de Rijksgroepsregeling Zelfstandigen is belast, of de ontwikkeling van het bedrijf volgens de verwachtingen verloopt. Gezien de eis dat het om levensvatbare bedrijven moet gaan, zal in de meeste beginnende bedrijven na een jaar een toereikend inkomen worden behaald. Wanneer ondanks de zorgvuldige beoordeling wordt vastgesteld dat de ontwikkeling van het bedrijf stagneert en verdere groei naar een levensvatbaar bedrijf niet meer wordt verwacht, moet de gemeente de uitkering beëindigen.

Als men op het moment van start van het eigen bedrijf nog recht had op een WW- of een WWV-uitkering, dan kan na beëindiging van het bedrijf opnieuw een beroep worden gedaan op deze uitkering. De gewijzigde Rijksgroepsregeling Zelfstandigen zal één dezer dagen worden gepubliceerd in het Staatsblad.

**WAO-PLATFORM ROTTERDAM e.o.
BETREKT NIEUW PAND**

Onder grote belangstelling van allerlei arbeidsongeschikten-geledingen werd op zaterdag 30 maart de nieuwe behuizing van het Rotterdamse WAO/AAW-platform geopend. Niet alleen uit Rotterdam zelf, maar ook uit Limburg, Friesland en Brabant waren de vrienden en collega's in de WAO-beweging opgekomen.

Namens het Rotterdams platform hielden zowel een mannelijke als een vrouwelijke arbeidsongeschikte een inleiding, waarin met name de voortgaande verslechtingen in de inkomens- en leefsituatie van de arbeidsongeschikten aan de orde kwamen, maar ook de problemen met allerlei instanties.

De officiële opening zelf werd verricht door de Rotterdamse Wethouder Van der Have, die stelde dat Gemeentebesturen inzake de WAO-problematiek betrekkelijk buiten spel staan, omdat bijna alles wettelijk bepaald op nationaal niveau geregeld wordt. Hij lanceerde een nogal felle aanval op de uitkerings- en keuringsorganen die naar zijn oordeel hun verantwoordelijkheden nogal eens verwaarlozen, waarna de gemeentebesturen met de brokken zitten.

Ter gelegenheid van de verhuizing wijdde Addie de Visser in het Bulletin van de Rotterdamse Kamer van Welzijn (maart '85) een uitgebreid artikel aan het WAO-platform onder de kop "WAO-project Volledig Succes". Daarin tevens een interview met enkele Rotterdamse WAO-voorlieden en de opbouwwerker.

Platform WAO/AAW Rotterdam en
omstreken, Schilderstraat 63-a,
3011 ER Rotterdam. Tel. 010-119545

WAO VROUWENONDERSTEUNING VERLENGD

Op 25 maart heeft een delegatie van het Landelijk Samenwerkingsverband van de Regionale Arbeidsongeschiktenplatforms overleg gevoerd inzake de voorzetting van de specifieke vrouwen-ondersteuningsfunctie, waarin tijdelijk middels een emancipatie-subsidie was voorzien.

De toegekende middelen waren ingezet middels de aanstelling van een opbouwwerkster die steun verleent aan zowel specifieke WAO-vrouwengroepen, alsook aan de positie van vrouwen in het algemeen binnen de regionale WAO-platforms. Het overleg was noodzakelijk omdat de subsidie per 1 april af zou lopen en voorts omdat - naast Friesland, Limburg en Rotterdam - nu ook de platforms Gelderland, Midden- en West-Brabant en Utrecht aansluiting bij het LSV hadden gevonden. Het departement van WVC bleek op basis van haar emancipatie-beleidsoptiek slechts bereid tot een extra subsidiëring tot eind 1985. Het LSV konkludeerde dat op ambtelijk niveau kennelijk méér niet haalbaar was en deelde mee haar inzichten voor het overige in de politieke arena te zullen deponeren.

ANTWOORDEN MINISTER OP KAMERVragen LEIDEN TOT Vragen

Een Kamer-brede opstelling was af te lezen bij de vragen die Willems (PSP), Brouwer (CPN), Ter Veld (PvdA), Beckers-de Bruijn (PPR), Ubels-van Veen (EVP), Groenman (D'66), Kraaijeveld-Wouters (CDA) en van der Vlies (SGP) aan de regering stelden inzake de subsidiëring van de regionale WAO-platforms en waarin de minister van WVC werd gevraagd alsnog te voorzien in middelen voor een tweetal regionale platforms die buiten de subsidie-boot dreigden te vallen.

Op de eerste vragen (of de minister positief staat en of inderdaad slechts budgettaire problemen hem van subsidiëring afhouden) antwoordde de minister positief. Ook de uiteenzetting op de derde vraag (hoe zit de financiering thans in elkaar) lukte het nog wel, maar bij vraag 4 ging de bewindsman de mist in: geen geld en is het met het oog op de korte tijd nog wel zinvol geld te zoeken.

Het Landelijk Samenwerkings Verband van de Regionale WAO-platforms heeft in een uitgebreide brief aan de vragenstellers in de Tweede Kamer stelling genomen tegen deze beantwoording.

Het LSV stelt o.m. vast dat het helemaal niet duidelijk is dat het om een korte termijn gaat en dat - integendeel - in het met WVC gevoerde beleidsoverleg was afgesproken, dat in het kader van de stelscherziening gezocht zou worden of binnen WVC of binnen SoZaWe naar een meer structurele inbedding van deze voorziening.

Dat de begrotingspost (landelijk sociaal-culturele steunfunctie) waaruit thans de projecten worden betaald "uitgeput" zou zijn, acht het LSV best mogelijk, maar tevens merkt het op dat - niet alleen uit opportunistische overwegingen - financiering uit een andere begrotingspost even welkom is.

Het LSV wijst er in dit verband op dat in politieke en beleidskring steeds maar geroepen wordt dat "eigen initiatieven" en organisatievormen zo belangrijk zijn, maar feitelijk tasten de bezuinigingen de middelen t.b.v. ondersteuning en vormgeving van eigen initiatieven meer aan dan allerlei (ver-)zorg(-ende) functies.

Ten slotte legt het LSV de vinger op het verschijnsel dat allerlei diep ingrijpende verminderingen van uitkeringen met een snelheid en efficiency genomen worden die omgekeerd evenredig is aan de moeizame steeds maar weer tot schrijven, reizen en praten nopende wijze waarop beperkte organisatie- en ondersteuningsmiddelen verworven kunnen worden.

SUDERGOA NIET EENS MET ADVIES

Al geruime tijd wordt er gediskussieerd over de toekomst van Sudergoa, een regionale welzijnsstichting voor de Zuid-West-hoek van Friesland. Het Dagelijks Bestuur van het Samenwerkingsverband, de negen gemeenten die het gebied bestrijken, heeft nu een advies uitgebracht waarover het Algemeen Bestuur van het Samenwerkingsverband op 2 mei a.s. een besluit neemt.

Het advies pleit voor het behoud van een regionale opbouwwerkinstelling voor Zuidwest-Friesland maar wil de inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid bij de afzonderlijke gemeenten leggen.

Sudergoa stelt hier tegenover dat kiezen voor een regionale instelling handhaving van regionale organisatie en financiering in moet houden. Het voorgestelde financieringssysteem zal volgens Sudergoa leiden tot minder gebruik van Sudergoa en daarmee tot afbouw van het uitvoerend opbouwwerk in de regio.

Het voorstel gaat er verder van uit dat de afzonderlijke gemeenten en het beleid en de omvang van de middelen moeten bepalen. Sudergoa vindt dat de gemeenten wél prioriteiten in het beleid moet vaststellen maar dat, om de onafhankelijke positie van bewonersgroepen te handhaven, de vraag of, waar en hoe lang opbouwwerk wordt ingeschakeld afhankelijk moet zijn van de mate waarin ondersteuning wordt ingeroepen. Ook tegen de opzet en duur van de voorgestelde proefperiode van 2 jaar maakt Sudergoa bezwaar. Deze periode zou met een jaar verlengd moeten worden en bovendien zouden vooraf duidelijke doelen en randvoorwaarden moeten worden geformuleerd.

Voor meer informatie: St. Sudergoa,
 Westersingel 27, Postbus 116, 6800 AC
 Sneek, tel. 05150-14625.

EX-GEDETINEERDEN GEVEN VOORLICHTING

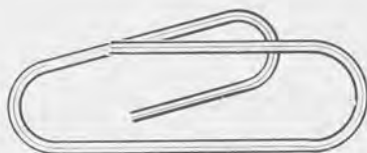
Op scholen, in buurthuizen, aan vrouwengroepen etc. geven ex-gedetineerden van het project "Delinkwentie en samenleving" voorlichting over oorzaken en gevolgen van criminaliteit.

Tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten worden de ex-gedetineerden vergezeld door een "beroepskracht"; een politiefunctaris, een kriminoloog of reklasseringsambtenaar, die specifieke informatie kan geven of voor deskundige toelichting kan zorgen.

Uit een in '82 gepubliceerde studie naar de beste voorlichtingsstrategie blijkt dat het veranderen van vooroordelen een moeizame affaire is. Een belangrijker effect van de voorlichting is dat de ex-gedetineerde door over zijn eigen ervaringen te vertellen zijn negatieve zelfbeeld kwijtraakt.

MAVO en MBO-scholieren hebben de speciale aandacht van het voorlichtingsproject, omdat ze een verhoogd risico lopen met justitie in aanraking te komen. In elke voorlichting komt aan de orde hoe beroerd het is om in een Huis van Bewaring of Strafgevangenis terecht te komen. Het is niet de bedoeling dat de voorlichting gebruikt wordt om de eigen wetsovertreding tegenover een groep te rechtvaardigen.

Vorm en inhoud van het project worden bepaald door de landelijke "Vereniging Voorlichtingsproject Delinkwentie en Samenleving" en functioneert in een samenwerkingsverband met de afdeling publieksvoorlichting van de Reklasseringsvereniging.

STADSVERNIEUWING ALS KULTURELE AKTIVITEIT

Plan (maandblad voor ontwerp en omgeving) wijdt in het maart-nummer een aantal artikelen aan stadsvernieuwing in Den Haag. Aanleiding hiertoe is de start van de campagne "stadsvernieuwing als kulturele activiteit" een door de gemeente opgezette en gekoördineerde reeks van activiteiten, die als doel heeft een discussie over materiële kwaliteit en sociale gevolgen van stadsvernieuwing op gang te brengen. Uiteindelijk moet dit leiden tot bijstelling van de stadsvernieuwings-aanpak in de komende jaren.

Aktiviteiten in de periode begin maart t/m eind juni:

Een fototentoonstelling die in elk van de twaalf Haagse stadsvernieuwingsgebieden een week te zien zal zijn. Getoond worden afbeeldingen van verschillende soorten architectuur, straten ingangen van wooncomplexen, het gebruik van de straat e.a. Voorts een architectonisch detail in relatie tot het gebruik: het balkon en het gebruik daarvan door bewoners. Op de tentoonstelling kunnen bewoners uitspraken opschrijven over mooi/lelijk en de voorkeur voor bepaalde typen straten.

Diskussie-avonden in de buurten. De onderwerpen voor deze avonden zijn in overleg met bewoners vastgesteld en worden per buurt nader uitgewerkt. De resultaten vormen mede de basis voor het symposium (zie hierna).

Aktiviteiten voor en op scholen. Waaronder een optreden van een theatergroep en een expositie. Voorts werken met "stadsvernieuwingskisten" waarin middelen zijn opgenomen om kinderen inzicht te geven in veranderingen in de eigen woon- en spelomgeving.

Stadsvernieuwingswandelingen in buurten waar stadsvernieuwingsaktiviteiten plaats hebben. Aan de hand van een historische schets en beschrijvingen van projecten wordt de wandeling toegelicht.

Essay-prijsvraag "Stadsvernieuwing als een kunst apart", uitgeschreven door het Plan en het SISWO, in samenwerking met de gemeente.

Aktiviteiten vanaf eind mei/begin juni:

Een symposium van twee dagen op 31 mei en 1 juni in het Haagse Gemeentemuseum, met als thema's

- stadsvernieuwing als kulturele activiteit,
- stadsvernieuwing als proces en vormgeving,
- stadsvernieuwing en kunst,
- stadsvernieuwing en de beleving door de bewoners.

Een straatmeubilair-prijsvraag waarin ontwerpen worden gevraagd voor een energiezuinig systeem van straatverlichting en voor een "vuilcocon": een houder van een vuilcontainer die een belangrijke functie gaat krijgen in het systeem van vuil ophalen.

Een meervoudige architectuuropdracht, d.w.z. een uitnodiging aan een aantal architecten(buro's) om een ontwerp te maken, waarvan er uiteindelijk een gekozen wordt, voor een nader te bepalen lokatie in een Haags stadsvernieuwingsgebied. Bij de beoordeling zullen bewoners betrokken worden.

Latere activiteiten:

De resultaten van de discussie worden verwerkt in twee tentoonstellingen:

- Bij de opening van het Haags Historisch Museum aan het Sebastiaansdoelen krijgen stadsvernieuwingswijken een centrale rol. Met name komt de ontwikkeling rond het Oranjeplein (Schilderswijk) aan de orde. Deze expositie is gepland voor 1986.
- In het Gemeentemuseum wordt in een tentoonstelling aandacht besteed aan veranderingen in stadsvernieuwingswijken. Met name de kwaliteit van de architectuur komt hierbij aan de orde.

Maar wat is nu eigenlijk "kulturele stadsvernieuwing"? In een in Plan afgedrukt interview van Henk Bakker met de Haagse wethouder Duivesteijn probeert de laatste wat meer duidelijkheid te scheppen.

Het begrip blijkt voornamelijk samen te hangen met "kwaliteit". Kwaliteit als het tegenovergestelde van routinewerk, als het produkt van geconcentreerd werken. De alom tentoon gespreide resultaten van routinematige ontwerpen vloeien volgens Duivesteijn voort uit het ontbreken van antwoorden op "belangrijke vragen", die niet eens gesteld worden. De oorzaak daarvan is dat de discussie over korte termijn vragen gaat, met name de woonlasten, en dat er sprake is van gebrek aan vertrouwen wat tot conservatieve keuzes leidt.

Zoals uit het bovenstaande af te leiden valt, maakt Duivesteijn weinig woorden vuil over financiële kanten van de zaak, en stapt hij met een soepel ogende sprong over directe bewonersbelangen heen. De al genoemde discussie over woonlasten, maar ook de beheersargumenten waarmee woningbouwverenigingen komen en het gegeven dat de financiën voor een groot deel van een (terughoudende) rijksoverheid moeten komen zijn naar zijn mening belemmerde factoren voor de door hem gewenste discussie, omdat ze gebruikt kunnen worden om het maken van lange termijn keuzes uit te stellen en er een gebrek aan kwaliteit in vormgeving mee goed te praten.

"Procedures van bewonersinspraak ter discussie stellen"

Duivesteijn keert zich tegen het klakkeloos overnemen van wat uit een groep bewoners komt. Afgelopen zomer heeft hij de Portugese architect Siza naar Den Haag gehaald, die sterk zijn opvattingen naar voren heeft gebracht, in plaats van te zoeken naar een vertaling van hetgeen de bewoners wilden. Juist de confrontatie van twee visies kan tot een nieuw produkt leiden, volgens Duivesteijn.

De campagne blijkt uiteindelijk er vooral op gericht te zijn een gesprek op gang te brengen; niet het beantwoorden van vragen - recepten voor de toekomst - staat centraal, maar het stellen ervan. Zoals: wat is waardevol; wat is het bijzondere van een wijk. Daarmee wordt de "bewonerscultuur" onderzocht en gedefinieerd, die met de gewenste toekomstige structuur als uitgangspunt voor het vernieuwingsproces moeten dienen. "Stadsvernieuwing als kulturele activiteit" betekent volgens Duivesteijn ook dat er ruimte moet zijn voor andere en nieuwe "kultuuropvattingen", zoals buitenlandse culturen en man-vrouwverhoudingen, en dat de achterstanden op het gebied van onvoldoende groen, pleinen e.d. niet zonder meer gehandhaafd worden. Stedebouwkundige kwaliteitsverbetering, met andere woorden. Tenslotte moet ook de kunst integraal onderdeel van het planningsproces gaan uitmaken.

Inlichtingen over de campagne zijn te krijgen bij de heer F. Belderbos, Projektorganisatie Stadsvernieuwing (POS), Javastraat 1a, 2582 AA Den Haag. Tel. 070-614161.

Hans Pasker, Platform Opbouwwerk
Prins Mauritslaan 26, 2582 LS Den Haag
Telefoon 070-521354

GROOT ONDERHOUD NA-OORLOGSE WONING-WET-WONINGEN

Het LOS-blad van maart gaat in op de problemen van het onderhoud van na-oorlogse woning-wet-woningen.

Uit alle delen van het land komen signalen dat het groot-onderhoud van na-oorlogse woningen ernstig dreigt te stagneren.

De verbeter-regelingen zijn absoluut niet toereikend om de kosten ook maar enigszins te dekken. Vooral korporaties met een geringe bedrijfsreserve zullen moeilijk aan middelen kunnen komen, nu men voor leningen op het zgn. Waarborgfonds is aangewezen.

Het Waarborgfonds voorziet in dekking voor aangegane leningen op de kapitaalmarkt; de leningen van het Rijk zijn van de baan. Het Rijk subsidieert nog eenderde van de kosten voor groot onderhoud. De rest moet dus geleend worden op de kapitaalmarkt. De kredietwaardigheid van de korporatie is dan vanzelf een belangrijk criterium voor het daadwerkelijk verkrijgen van een lening.

Nu al is duidelijk dat arme korporaties zeer moeilijk aan geld kunnen komen om te voorzien in het noodzakelijke onderhoud. Gevolg: of er wordt niets aan de woning gedaan, of de huurder wordt op extra kosten aangesproken.

Het is daarbij opvallend hoe gemakkelijk tegenwoordig aan slopen wordt gedacht. Over de onzekerheid die dat voor de bewoners met zich meebrengt, hoor je maar heel weinig. In Emmen is het zelfs zo, dat de bewoners van zo'n 360 woningen in de gemeente voor de keuze zijn gesteld: kopen of slopen.

Andere varianten waren allemaal te duur, volgens de eigenaar. Saillant detail is wel dat bewoners die bereid zijn de gehuurde woning te kopen, wel binnen vier jaar al het onderhoud moeten hebben aangepakt, iets wat de gemeente al die tijd heeft nagelaten.

Het is duidelijk dat de bewoners weinig zien in kopen. Slopen is echter ook nauwelijks te prefereren, gezien het beroep dat dan gedaan moet worden op een andere en vaak duurdere huurwoning.

De problemen die in het LOS-blad gesignaleerd worden m.b.t. onderhoud van na-oorlogse woning-wet-woningen zullen alleen nog maar groter worden. De kwaliteit van flats die in de jaren zestig in allerijl uit de grond zijn gestampt en van grootschalige wooncomplexen wordt schrikbarend genoemd.

Met de huidige regelgeving is het gevaar groot dat bewoners buiten hun schuld opdraaien voor het wanbeleid van Rijk en korporatie.

Jur de Haan, Platform Opbouwwerk
Prins Mauritslaan 26, 2582 LS
Den Haag. Tel 070-521354

HERGEBRUIK VAN GEBOUWEN: NIEUW PERSPEKTIEF

(uit: Plan, maart '85, auteur: J.J. van IJzeren)

Van IJzeren plaatst hergebruik van gebouwen in een reeks mogelijkheden om met de bestaande bouwvoorraad om te gaan. De bestaande voorraad dateert immers voor het grootste deel van na de Tweede Wereldoorlog, en zal pas na de eeuwwisseling aan vervanging toe zijn.

Als de eerste twee mogelijkheden (in-standhouding van tegenwoordige

functie en aanpassing) niet verantwoord blijken kan hergebruik, met een andere functie, in aanmerking komen.

De geschiktheid voor hergebruik, aldus van IJzeren, kan worden beoordeeld aan de hand van een aantal aspecten: het gebouw zelf, de lokatie, de markt en de doelgroepen en de financiële aspecten.

Wat betreft de geschiktheid van het gebouw zelf speelt vooral de kwaliteit van het dragende gedeelte (vloeren, kolommen etc.) een belangrijke rol. Andere onderdelen zijn relatief gemakkelijk aanpasbaar. Onder kwaliteit wordt met name de onderlinge afstand van kolommen, de totale diepte etc. verstaan, deze zaken immers bepalen voor een groot gedeelte de indelingsmogelijkheden.

De lokatie - ligging nabij voetgangersroutes in de binnenstad, of juist meer geïsoleerd gelegen - bepaalt uiteraard voor een groot deel de hergebruiksmogelijkheden. Vaak zal bij hergebruik een verandering van het bestemmingsplan noodzakelijk zijn.

Een volgende stap is marktonderzoek: het opsporen van potentiële doelgroepen. Elke doelgroep stelt zijn eigen eisen aan het gebouw; die al dan niet realiseerbaar zijn binnen de door het gebouw en de lokatie opgelegde randvoorwaarden. Eigenlijk hetzelfde als bij nieuwbouw, alleen dan omgekeerd; in plaats van dat het gewenste gebruik eisen stelt aan het gebouw, stelt het gebouw eisen aan het gebruik.

De economische haalbaarheid blijkt vaak groter dan verwacht omdat de restwaarde van een gebouw, dat in lege toestand voor de eigenaar een financiële last is, ten gelde gemaakt kan worden. Bovendien geeft de overheid in sommige gevallen subsidie om de onrendabele top af te vlakken.

ENERGIEZUINIG STADSVERNIEUWINGS-PROJEKT MET LAGE WOONLASTEN

Ruim een jaar geleden werd het energiezuinige nieuwbouwproject op het GTS-terrein in Breda opgeleverd. Een in meerdere opzichten opvallend project. Kenmerkend voor dit project is het feit dat buurtbewoners in samenwerking met een architectenburo 124 woningwetwoningen met lage woonlasten en een zeer laag gasverbruik wisten te realiseren.

Als alternatief voor het kantorenplan van de gemeente besloot het buurtcomitee eind 1980 een eigen programma van eisen voor sociale woningbouw op te stellen. Het architectenburo Lems uit Eindhoven bleek bereid op basis van "no cure, no pay" een uitgewerkt plan te ontwikkelen. Zoals gebleken is, met succes!

Via een "integraal ontwerpproces" werd aandacht besteed aan de optimale benutting van stedsbouwkundige, bouwkundige, installatietechnische en financiële elementen ten behoeve van een energie-efficiënt woningcomplex.

De woningen zijn zoveel mogelijk op de zon georiënteerd. Een groot deel van de woningen heeft een serre aan de zuidzijde. Bovendien is extra aandacht besteed aan kierdichting, het voorkomen van koudebruggen en zijn de woningen zeer goed geïsoleerd. Om de ventilatieverliezen te beperken is een gebalanceerd ventilatiesysteem met warmteterugwinning toegepast. De warmte uit de afgezogen lucht kan hiermee voor het grootste deel (ca. 70%) worden teruggewonnen.

De woningen worden verwarmd via radiatoren die zijn aangesloten op het kollektieve verwarmingsinstallatie. Deze installatie bestaat uit een gasmotorwarmtepomp met een zgn. "energie dak". De warmtepomp kan laagwaardige omgevingswarmte met een zeer hoog rendement omzetten in warmte op een bruikbaar temperatuurnivo. Voor de koude periodes is bovendien een kollektieve CV-ketel (rendement 85%) geïnstalleerd. Elke woning heeft een individuele warmtebemetering met behulp van verdampingsmeters. De toekomstige bewoners zijn direct bij het gehele ontwerpproces betrokken geweest via deelname van de bewonerswerkgroep en het buurtopbouwwerk in het bouwteam. Bovendien zijn er verschillende bijeenkomsten georganiseerd voor alle toekomstige bewoners.

Door het toepassen van genoemde isolatiemaatregelen, de serres en het geavanceerde verwarmings- en tapwatersysteem is het brandstof gebruik van de woningen drastisch gedaald ten opzichte van traditionele woningen. Berekend was een gemiddeld aardgasverbruik van 500 à 600 kubieke meter voor ruimteverwarming per jaar. De werkelijke resultaten over het stookseizoen 1984-1985 zijn jammer genoeg nog niet bekend. Omdat het "energie dak" pas recentelijk geplaatst is zal voor een definitieve beoordeling van het aardgasverbruik helaas nog een jaar moeten worden gewacht. De gemiddelde aanvangshuren waren f 372,- per maand, waarbij de f 50,- vergoeding voor de warmtepomp is inbegrepen. Het merendeel van de bewoners is dan ook vanwege de relatief lage totale woonlasten en het geboden wooncomfort zeer tevreden over het project. Een project dat dus zeker elders navolging verdient!

Rob ter Bogt

ENERGIEBEWUSTE WONINGBOUW IN NEDERLAND

De stichting Natuur en Milieu heeft als onderdeel van het project "het zachte energiepad" een voorbeeldpakket van energiebewuste woningbouw gepubliceerd, waarin ook het hierboven door Rob ter Bogt beschreven project uitgebreid aan de orde komt. De voorbeelden zijn gebaseerd op mogelijkheden die het huidige financieringsstelsel geeft. De brandstofbesparende maatregelen vergen immers een extra investering die de totale kosten van een woning boven de financieringsgrens kunnen brengen zodat, hoewel de investering op zich een gunstige kosten-baten verhouding heeft, extra investeringen soms niet mogelijk zijn. In de eerste fase van experimenten met energiebewuste woningbouw werd veelal uitgegaan van "aktieve zonne-energie", gekenmerkt door toepassing van zonnecollectoren, -boilers en warmtepompen. Deze vorm blijkt echter veelal niet rendabel genoeg te zijn. De voorbeelden in deze publicatie gaan dan ook uit van "passieve zonne-energie", de vorm waarin door een uit energetisch oogpunt gunstige verkaveling, gevelindeling en situering van ruimten binnen de woning zoveel mogelijk rendement uit de zonnewarmte wordt gehaald. Door een efficiënt verwarmings- en ventilatiesysteem worden de stookkosten verder gedrukt. In de publikatie worden een vijftal gerealiseerde projecten in de woningwetsektor uitvoerig gedocumenteerd. Daarnaast worden er een aantal projecten, deels buiten de woningwetsektor, globaal behandeld.

De publikatie bestellen door overmaking van f 8,50 op giro2537078, t.n.v. St. Natuur en Milieu, o.v.v. "Energie-bewuste woningbouw in Nederland".

LOBH-VERBOUWREEKS, DEEL 1: "VERBOUW"

Het LOBH heeft de eerste in een reeks brochures, over de verbouw van panden en aanpassing van de bestaande woningvoorraad uitgegeven. Er volgen voorlopig nog 6 delen, die ingaan op de aspecten herstructurering, regelgeving, zelfwerkzaamheid, zelfbeheer, energie en woon/werkpanden.

Deze eerste brochure gaat over de algemene aspecten van verbouw, en is samengesteld op basis van het onderzoeksrapport "Nieuwe woonruimte in oude panden" van Advisie, adviesburo voor bestuur en beleid B.V., Den Haag. Het onderzoek werd verricht in opdracht van de Provinciale Planologische Dienst Zuid-Holland.

De vraagstukken die aan de orde komen zijn: wat houdt verbouwen in, waarom verbouwen, voor wie, wat en hoe. Achtereenvolgend worden behandeld het beleid van het Rijk, provincies, gemeenten en woningbouwverenigingen, de wensen en ervaringen van bewoners en de verbouwmogelijkheden van verschillende typen gebouwen tot woonruimte. Daarbij wordt vooral op algemene principes ingegaan.

Ten slotte worden er een aantal aanbevelingen voor het beleid van Rijk, provincie, gemeente en woningbouwverenigen gedaan.

De brochure is te bestellen door het overmaken van 5 gulden onder vermelding van de titel.

Door het overmaken van 30 gulden op onderstaand gironummer, onder vermelding van "verbouw reeks", ontvangt men alle delen bij verschijning.

LOBH-informatie, Amsterdam,
gironummer 3067398.

IDEALISTEN IN ZAKEN

(uit: Zelfbestuur, maart '85)

In de serie "Heimwee naar de toekomst" van Uitgeverij De Populier is na het eerste deel over Maatschappijvernieuwers in verwarring, een tweede deel verschenen met de titel Idealisten in Zaken. Het gaat over de relatie werkbeweging en traditioneel links. Joop den Uyl had in dat eerste deel voor dit onderwerp al een schot voor de boeg gegeven met de opmerking: "Nieuw rechts is de grote propagandist van het alternatieve werkcircuit. En links tuint daar met open ogen in".

In Idealisten in Zaken komen geschilpunten en overeenkomsten tussen enerzijds kleinschalige bedrijven, coöperaties, werkprojecten, buurteconomische initiatieven en vrouwenbedrijven, en anderzijds de vakbeweging (FNV) en links (PvdA) aan de orde. Dit gebeurt deels in interviewvorm, deels in reportages en ter afsluiting volgt een ronde-tafelgesprek met Hedy d'Ancona (PvdA), Patrick Boel (Planwinkel), Kitty Maanders (Bond tegen het Arbeidsethos), Ruud Vreeman (Vervoersbond FNV), enkele organisatoren van De Populier en ook SZB-medewerker Anton Scheffers.

Uitgeverij De Populier, Nieuwe
Herengracht 93, 1011 RX Amsterdam, tel.
020-233673, 86 blz.; f. 15,—.

THEMANUMMER ONDER-MAATS OVER BUDGETTEREN

Onder-Maats, een uitgave van WOZON, Projekten Voorlichting Schoolverlaters Limburg en Stichting BOWL, heeft naar aanleiding van de recente koopkrachtdalingen en bezuinigingen en om schoolverlaters te leren verantwoord met hun studiebeurs, uitkering of loon om te gaan, een themanummer aan budgetteren gewijd.

Het eerste artikel "Het Budgetplan, een financiële barometer" gaat in op verschillende motieven die aanleiding geven om een budgetplan op te stellen. Aansluitend wordt een voorbeeldbudget van een 18-jarige schoolverlater uitgewerkt en toegelicht. In het artikel "Wie schrijft, weet waar het blijft", komt Geert Gunneweg - medewerker van het NIBUD (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) - aan het woord. Deze "onafhankelijke" instantie geeft voorlichting en advies aan mensen met financiële problemen. Vervolgens wordt in het artikel "Papieren koffiefilters kunt U omspoelen en nog eens gebruiken" ingegaan op een door het Provinciaal Samenwerkingsverband Uitkeringsgerechtigden Limburg georganiseerde actie, gericht tegen een door het Algemeen Maatschappelijk Werk Swentibold uitgegeven voorlichtingsfolder getiteld "Tips voor goedkoper huishouden". Een apart artikel is gewijd aan de financiële situatie van mensen met een bijstandsuitkering. Na het lezen van dit artikel, getiteld "Rondkomen met f. 1.300,-: balanceren op de rand van de afgrond", mag U zelf oordelen over de veerkracht van het vangnet van ons sociaal verzekeringsstelsel. Het geheel wordt gecompleteerd met een drietal lessen over budgetteren.

Redactie-adres: WOZON, Postbus 521,
6130 AM Sittard, tel. 04490-13912.

HET BEREKENEN VAN KOSTGELD

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD) heeft een geheel vernieuwde versie van de brochure Kostgeld uitgegeven. De nieuwe versie is aan de ene kant systematischer en daardoor eenvoudiger te gebruiken, aan de andere kant vollediger. Ook de meest recente overheidsmaatregelen - woningdelers, tweeverdieners, huursubsidie - zijn verwerkt.

Kostgeld is een onderwerp dat in veel huishoudens ter sprake komt zodra kinderen eigen inkomsten krijgen, maar wel thuis blijven wonen. Er is dan behoefte aan een bruikbare methode om een redelijk kostgeldbedrag te berekenen.

Die behoefte is er ook wanneer een kostganger van buiten in een huishouden wordt opgenomen.

Voor al deze gevallen biedt de brochure een systematiek om een kostgeldbedrag te berekenen, uitmondend in een rekenschema dat iedereen zelf kan invullen.

Uitgangspunt is, dat in ieder geval de werkelijke kosten van het hebben van een kostganger helder worden gemaakt. Dat begint met de eventuele inkomstenderving bij de kostganger - namelijk als deze een bijstandsuitkering heeft, huursubsidie ontvangt dan wel nog geen tweeverdiener was. Voorts moeten de gemeenschappelijke kosten van het huishouden (inclusief de kostganger) worden vastgesteld: huur, verwarming, voeding, electriciteit enz. Deze gemeenschappelijke kosten kunnen op twee manieren worden

toegerekend aan de kostganger. Ofwel door te berekenen wat de extra kosten zijn die de kostganger veroorzaakt (bijv. meer stroom, gas, voeding), ofwel door de gezamenlijke kosten hoofdelijk om te slaan over alle leden van het huishouden, inclusief de kostganger (bijv. huur, energie, verzekeringen).

De brochure maakt duidelijk op welke punten men hierbij moet letten en in welke gevallen de kostganger een keuze moet maken. Voor bepaalde kosten zijn voorts richtbedragen opgenomen.

Juist door zijn volledigheid is de brochure niet alleen geschikt voor individuele huishoudens die met de kostgeldproblematiek te maken hebben, maar ook voor degenen die in hun werk te maken hebben met cliënten die op dit punt advies wensen.

De brochure telt 35 pagina's en kan worden besteld door overmaking van f. 5,60 (incl. porto) op postgiro 368700 t.n.v. het NIBUD, o.v.v. Kostgeld.

SPEELRUIMTE IN DE KOMPACTE STAD

Kinderen hebben speelruimte nodig in de woonomgeving. Geen of slechte speelruimte doet afbreuk aan het kinderbestaan. De kwaliteit daarvan is mede afhankelijk van de kwaliteit van het ruimtelijk beleid en van de inrichting van de woonomgeving.

27 maart jl. heeft de Stichting Ruimte een studie-bijeenkomst georganiseerd over de speelruimte voor kinderen in de compacte stad.

In de jaren zeventig kwam terecht een wens op tot stedelijke concentratie door vernieuwing en inbreiding: de compacte stad. Hoewel de compacte stad sindsdien tot het overheidsbeleid is gaan behoren, ontbreekt het aan een duidelijk richtinggevend bestuurlijk kader. Daar schuilt een gevaar in: met betrekking tot stedelijk ruimtegebruik gelden vele belangen. Wanneer het bestuur daar geen ordening in aanbrengt, loopt de compacte stad het gevaar de verstikte stad te worden.

Een levende stad moet kunnen blijven ademen. Voldoende ruimte en een gezonde stedelijke structuur zijn daarvoor van vitaal belang. Dat geldt op macro-, meso- en ook op micro-niveau: in de buurten en wijken waar mensen wonen, werken en spelen.

Het belang van kinderen behoeft daarbij bijzondere aandacht. In tegenstelling tot de meeste ouderen hebben zij minder mogelijkheden om voor hun belangen op te komen. Zij behoeven daarom de steun van volwassenen.

Het verslag van deze studie-bijeenkomst is te bestellen bij de Stichting Ruimte, Weena 372, 3014 JA Rotterdam, tel. 010-131441.

NOTA "HET ZAL JE MAAR EEN ZORG ZIJN"

In M.O. november is al uitvoerig bericht over het woonkollektief Purmerend.

In februari heeft de initiatiefgroep vanuit het woonkollektief Purmerend een nota doen verschijnen onder de titel: "Het zal je maar een zorg zijn".

De nota betreft een relaas van de strijd van het woonkollektief om de optie op een stuk grond te realiseren in de vorm van een buurtgezondheidscentrum.

Door deze optie, met aansluitende exploitatie-opzet en maatschappelijke verantwoording bij de gemeente te presenteren, is een discussie uitgelokt over de organisatie van de eerste lijns gezondheidszorg.

De discussie over de grondslag en organisatie van de eerste lijns gezondheidszorg is niet van vandaag of gisteren.

De opstellers van de nota "Het zal je maar een zorg zijn" grijpen terug op de uitgangspunten van een tien jaar eerder verschenen publikatie van de Wiardi Beckman Stichting - het wetenschappelijk bureau van de PvdA - over wijkgezondheidscentra.

Om de voorwaarden te verbeteren voor een gezondheidszorg die instrument kan zijn voor een maatschappelijke ontwikkeling naar een meer open en democratische samenleving, werd in het betreffende WBS-rapport gekozen voor een geïntegreerd organisatiepatroon op buurt-, wijk- en dorpsnivo. De uitgangspunten daarbij waren:

- uit handen van belangengroeperingen die nu in belangrijke mate de gezondheidszorg beheersen,
- samenwerking tussen hulpverleners en disciplines op basis van een gelijkwaardige rechtspositie en geen traditionele gezagsverhoudingen,
- mogelijkheid tot preventie, die zich richt op alle factoren die gezondheid en welzijn bedreigen. Geen preventie in de zin van een tijdig onderkennen en een tijdig behandelen van klachten, omdat zoiets nog een bijdrage levert aan het voorkomen van ziekten.

In de tien jaar na dato is natuurlijk wel het een en ander gebeurd rond de eerste lijns zorg.

In verschillende standpuntbepalingen van de verantwoordelijke bewindslieden wordt aan de bevordering van "een doelgerichte ontwikkeling van bestaande en oprichting van nieuwe multi-disciplinaire samenwerkingsverbanden", belangrijke aandacht geschonken.

De eerste lijns zorg lijkt dus flink in beweging.

Gegeven het feit, dat naast de aanvankelijk toegemeten grond voor het woonkollektief nog een aanzienlijk stuk grond betrekkelijk braak lag, paste het binnen de doelstellingen van het woonkollektief - geïntegreerd en gekombineerd wonen, werken en de aanwezigheid van voorzieningen - de onderhandelingen aan te gaan over de realisering van een buurgezondheidscentrum.

In de nota "het zal je maar een zorg zijn" wordt stap voor stap het onderhandelingsproces gevolgd.

Want de eerste lijns zorg mag dan wel "in beweging" zijn. Gevestigde belangen van verschillende disciplines in de eerste lijns zorg blijken nog flink wat in de melk te brokkelen hebben.

Onder andere een gesprek met deze "gezondheids-ondernemers" om een kompromis te realiseren loopt op niets uit.

De opvatting over een democratische en patiënt-gerichte gezondheidszorg

spreken volstrekt niet aan. Ook bij de gemeente niet, althans niet als het op besluiten en/of daden aankomt.

Duidelijk lijkt dat gemeenten nog nauwelijks een vuist durven maken voor een maatschappelijk vernieuwde én betaalbare werkwijze en organisatievorm van de gezondheidszorg.

Het is nog niet duidelijk hoe de strijd uiteindelijk zal aflopen. Wie - vanaf de zijlijn - eens de strijd van de initiatiefnemers wil volgen om vanuit maatschappelijke en economische overwegingen een burgergezondheidscentrum te realiseren, kan met de nota "het zal je maar een zorg zijn" behoorlijk wat wijzer worden.

De nota is à f 2,50 te bestellen bij het secretariaat van de initiatiefgroep, postbus 262, 1440 AG Purmerend, tel. 020-715150.

WIT ZICHT

Witzicht is een nieuw maandblad dat is voortgekomen uit "de Werkezel", het voormalige blad voor de kleinschalige werkbeweging.

In het nulnummer geeft de redactie aan te willen "krisisschrijven" met een optimistische blik, over wat mensen in deze tijd doen om het hoofd boven water te houden.

Witzicht wil blijven schrijven over kleinschaligheid, in de ruimste zin van het woord. Dat omvat ook milieu, cultuur, recreatie, ruimtelijke ordening etc. Daarbij wordt wel steeds de koppeling met (betaald of onbetaald) werk gelegd. Middels de maandelijks terugkerende rubriek "Vrouwenwerk" schenkt het blad speciale aandacht aan de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt.

Een jaarabonnement kost f. 35,-- voor inwoners van Tilburg, f. 40,-- voor anderen. Ook is het mogelijk een proefabonnement van 3 à 5 nummers te nemen.

Redactieadres: Noordstraat 94, 5038 EK Tilburg, tel. 013-359613

WERKVORMEN IN OPBOUWWERK

Vanuit het Stedelijk Buro Opbouwwerk in Den Haag heeft de Themagroep Vrouwen en Opbouwwerk het boekje "Werkvormen in opbouwwerk" ontwikkeld. Het boekje is de neerslag van de ervaringen, opgedaan in verschillende bijeenkomsten, met andere werk- en spelvormen, dit ter afwisseling van de vergadercultuur.

Voor de opstelsters staat voorop dat de werk- en spelvormen niet op zich staan, maar duidelijk een middel zijn om het gestelde doel te bereiken. Het boekje is zo gemaakt dat het gemakkelijk kan worden aangevuld. Het is nog mogelijk het betreffende boekje te bestellen bij het Stedelijk Buro Opbouwwerk.

Stedelijk Buro Opbouwwerk,
Koninginnegracht 28, 2513 AB Den Haag,
tel. 070-636956

DE HP EN HET MINDERHEDENBELEID

Het wat in de versukkeling geraakte weekblad HP heeft onlangs een paar ton van minister Brinkman gekregen, waarvan een niet onaanzienlijk deel momenteel wordt aangewend voor een advertentie-campagne in een selectief deel van de dagbladpers met wervende teksten als: "Coen Moulijn: "Omdat ik in de zestiger jaren verdienstelijk voetbalde wil ik in de jaren tachtig HP niet missen"."

Omdat Brinkman de financiering van deze en aanverwante getuigenissen er - no nonsense - natuurlijk uit wil hebben heeft HP zich bereid verklaard als kontra-prestatie een bijdrage te leveren aan de sloop van het laatste "zachte bastion": het minderhedenbeleid.

En zo verscheen er medio maart in HP dan ook een uitgebreid verhaal over de kontra-productieve geldwegsmijterij die Minderhedenbeleid heet en waarop minstens zo'n half miljard in te leveren valt. Voor een paar ton de Hoofd Prijs, HP moet blijven.

Hoewel het de vraag is of dat op eigen kracht nog lukken zal, wanneer het afhankelijk is van journalistieke kwaliteit. Het Minderheden-Gerucht haalt in elk geval geen voldoende: wat er wél in staat, beweegt zich in de kwaliteitsklasse: "Ron Brandsteder ging vorige week zaterdag niet vreemd", en wat er niet in staat, is wat wél gesuggereerd wordt, t.w. aantoonbare kontra-productiviteit en morele verderfelijheid van de "zaakwaarnemers".

Er valt heel wat gefundeerde analyse en kritiek op het Minderhedenbeleid los te laten en bovenal op het Domme Denken dat veronderstelt dat het mechanisch beantwoorden van elk portie racisme met een (over-)dosis anti-racisme tot iets moois leidt, maar daar komt HP niet aan toe. In elk geval zou ik mijn handtekening eerder zetten onder dat kleine stukje "in de Marge" van NRC van 18 maart, waarin een van de NRC-redacteuren zijn reactie geeft:

Symbiose

De jongste HP drijft op een artikel over de etnische minderheden als handelswaar. Vroeger zou de redactie het stuk waarschijnlijk "de nieuwe uitbuiters" genoemd hebben. Er wordt in geschreven over de pogingen van de zaakwaarnemers van etnische minderheden om zichzelf in stand te houden. Een gevecht rond de subsidie-ruif. Er is in het artikel - bij monde van "een onderzoeker" - sprake van een symbiose van zaakwaarnemers en racisten; men zou het racisme als reddende engel beschouwen. Het artikel graaft niet diep. Het is meer een snelle en behendige slalom langs zegslieden en standpunten. Hoe ernstig het met de subsidiologen van het minderhedenbedrijf werkelijk gesteld is, en of de overheid bijvoorbeeld bezig is met de fundamenten van een RSV-ramp in zachte versie komt men niet te weten. Dat is jammer.

Het verschijnsel van de deugd die op zoek is naar noden is heel gewoon. In dat opzicht onderscheiden zaakwaarnemers van minderheden zich niet van andere groepen die van rampspoed leven, zoals medici, vakbondslie-den, politici of journalisten. Wie lang doorpiekert stuit vanzelf op de symbiose van Klaas Beuker en Beëlzebug. Argwaan is dus geboden, maar ook voorzichtigheid. Wie bij het kritisch schrijven over de minderhedensector niet over harde bewijzen beschikt, loopt kans het racisme in de kaart te spelen. Wat helpt het over een symbiose te klagen als men zelf bezig is er een te verstevigen. (A.J.C.)

BRIEF AAN VASTE KAMERKOMMISSIE WELZIJN

Landelijk Platform Opbouwwerk, Nimo en de vier Werkplaatsen Opbouwwerk hebben een schrijven gericht aan de Vaste Kamerkommissie voor Welzijn over de Herstructurering Landelijke Organisaties.

Eerder, in september j.l., hadden dezelfde organisaties al kenbaar gemaakt "in" te zijn voor een landelijk instituut "maatschappelijke opbouw, c.g. ontwikkeling".

Nu de Sectie Samenlevingsopbouw van de NRMW feitelijk dit gedachtengoed goeddeels onderschrijft, meenden de initiatief-nemers er goed aan te doen e.a. nogmaals onder de aandacht te brengen.

In hun brief wijzen zij er onder meer op dat er wellicht "schijnbaar" geen ontwikkelingen zijn op het landelijke herstructurerings-front, maar dat er - zeker binnen het opbouwwerk - wel degelijk sprake is van spontane herstructurerings-processen. De organisaties bepleiten dan ook dat er een modus gevonden wordt waarbinnen van boven af gedachte "herstructurering" en zich in de praktijk ontwikkelende veranderingen tot afstemming (kunnen) komen.

Wil van de Leur, Platform Opbouwwerk
Prins Mauritslaan 26, 2582 LS Den Haag
Telefoon 070-521354

VANDALISME IN GROOTSCHALIGE WOONKOMPLEXEN

De laatste jaren is het vandalisme enorm toegenomen. Zowel het aantal vernielingen als het bedrag dat met herstelwerkzaamheden gemoeid is zijn fors gestegen.

Zo heeft de VNG recentelijk in een onderzoek becijferd dat gemeenten voor een schadepost van 100 miljoen opdraaien als gevolg van vernielingen aan gemeentelijke eigendommen. (1)

Tel bij dit bedrag nog eens op wat andere eigenaars en beheerders van voorzieningen en/of goederen jaarlijks kwijt zijn, dan is het duidelijk dat de totale schadepost een veelvoud van het genoemde bedrag is.

Vandalisme, veelal gedefinieerd als het opzettelijk plegen van vernielingen zonder dat dit voor de vernieler aanwijsbaar materieel voordeel oplevert, heeft echter meer dan alleen maar financiële gevolgen.

De vernielingen in de woonomgeving vormen voor bewoners een zeer directe bedreiging van de leefbaarheid van de buurt of wijk.

In de verschillende onderzoeken die naar de achtergronden en kenmerken van vandalisme gedaan zijn, is vanzelfsprekend grote aandacht uitgegaan naar mogelijke maatregelen, die vandalisme kunnen terugdringen.

In een in Stedebouw en Volkshuisvesting (2) verschenen artikel komen maatregelen ter voorkoming van vandalisme binnen grootschalige wooncomplexen aan de orde.

Dergelijke wooncomplexen zijn bijzonder populair bij vanden. Vooral de onderdelen die deel uitmaken van de gemeenschappelijke ruimten en voorzieningen in het complex, zoals entreeruimten, onderbergingen, liften, galerijen en portieken moeten het daarbij ontgelden.

Het feit dat dergelijke ruimten van "iedereen en niemand" zijn, verlaagt de drempel voor een persoon of een groep van personen om eens lekker te keer te gaan. De controle en het beheer liggen onduidelijk, de externe controle in de vorm van politie-surveillance is niet toegesneden om dergelijke anonieme ruimten in de gaten te houden.

De effectiviteit van voorgenomen maatregelen is afhankelijk van de beïnvloeding van een drietal variabelen die van invloed zijn op vernielingen, nl. de aanwezigheid van individuen met een vandalistisch motief, kenmerken van de sociale omgeving, waarin het vandalisme plaatsvindt en kenmerken van de fysieke omgeving.

De vormgeving en inrichting van de woonomgeving vormt een belangrijk aangrijpingspunt om vernielingen te voorkomen. Sleutelbegrippen zijn daarbij zichtbaarheid, betrokkenheid en variatie.

Zo wordt in het betreffende artikel een pleidooi gevoerd voor een inrichting van de woonomgeving die nagenoeg haaks staat op de bekende naoorlogse nieuwbouwwijken.

Onder het mom van schaalverkleining en individualisering, optimale variatie, vermindering van/dan wel privatisering van functie-loze openbare ruimten en een beperkt aantal wooneenheden per ontsluiting, doemt in ieder geval een bewonersvriendelijker woonomgeving op.

De beïnvloeding van kenmerken van de sociale omgeving om vandalisme te bestrijden heeft het karakter het betrekken van de bewoners bij planning, inrichting, beheer en onderhoud van de woning en woonomgeving. Het gaat vooral om het vergroten van de persoonlijke betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel van de bewoners voor hun woonomgeving. Het oprichten van een bewonersorganisatie en het vergroten van de zeggenschap van bewoners in beheer- en onderhoudsvraagstukken kunnen belangrijke aanzetten vormen om de vernielingen tegen te gaan. In dit verband pleiten de auteurs ook voor snel en effectief onderhouds- en verbeterwerk.

Het valt te bezien of dit pakket van maatregelen gericht op de fysieke en sociale omgeving afdoende is. Maatregelen gericht op de daders kunnen natuurlijk ook de vernielingen voorkomen.

Daar is men echter wat sceptisch over. Tal van variaties op de medeling dat "vandalisme niet mag", hebben een zeer beperkt effect, evenals een vergroting van het aanbod van op jongeren - want daar gaat het natuurlijk om - gerichte activiteiten.

Wellicht dat het met de jongeren werken aan een perspectief in de vorm van werkgelegenheidsprojecten en buurtgerichte onderwijsprogramma's buiten de scope van dit onderzoek viel.

De - noodgedwongen - aandacht voor vandalisme is betekenisvol om verschillende redenen.

In de eerste plaats geeft de richting waarin oplossingen gezocht worden, aan dat de positie van de - georganiseerde - bewoner nadrukkelijk in het vizier komt. In de Stadsvernieuwing is dat al een gegeven, maar dat lijkt nu ook bij de nieuwbouw/verbouw van nieuwbouwwijken te gebeuren. Op zich natuurlijk een goede zaak. Maar ik ben wel benieuwd waar de marges komen te liggen en wie die gaat bepalen.

Vraag is bijvoorbeeld, tot hoever de bewoners-zeggenschap en -participatie zich kan uitstrekken en wat de mogelijkheden voor het ontwikkelen van eigen voorstellen zijn.

Privatisering van de gemeenschappelijke ruimten kan heel wel aangrijpingspunt zijn voor een kollektieve, door de bewoners gefinitieerde aanpak, waarin bijvoorbeeld iets aan de betaalbaarheidsproblematiek gedaan wordt. Dat korporaties en gemeenten middelen moeten vrij maken om dergelijke projecten te realiseren lijkt me evident, als men tenminste daadwerkelijk de betrokkenheid van bewoners bij de woning- en woonomge-

ving wil realiseren.

Het is in ieder geval voor opbouwwerk en bewonersorganisaties van belang het beleid rond maatschappelijke verschijnselen als vandalisme en leegstand in grootschalige wooncomplexen te volgen om tijdig de eigen wensen en voorstellen naar voren te brengen.

Jur de Haan, Platform Opbouwwerk,
Prins Mauritslaan 26, 2582 LS
Den Haag. Tel. 070-521354

- 1) "In de Vernieling"
Een onderzoek naar omvang, frequentie en kosten van vernieling van gemeentelijk eigendom.
- 2) Stedebouw en Volkshuisvesting, maart 1985
"Vandalisme in grootschalige wooncomplexen"

KRIMP, EEN SIMULATIESPEL

Op woensdag 8 mei a.s. organiseert het Werkcentrum Opbouwwerk ZH op academie de Horst te Driebergen een landelijke dag over het simulatiespel KRIMP.

In dit simulatiespel wordt het bezuinigingsgebeuren in de sociaal-kulturele sektor in scène gezet.

Het is als trainings- en oefenspel bedoeld voor besturen, beroepskrachten en vrijwilligers in de sociaal-kulturele sektor, die met bezuinigingen, herstructurering, herschikking e.d. te maken krijgen. Maar ook voor opleidingen is het geschikt.

Vanwege de belangstelling bij uitvoerende werkers, docenten en begeleiders om dit simulatiespel in hun eigen werk- of opleidingssituatie als trainer te organiseren, heeft het Werkcentrum Opbouwwerk ZH besloten een landelijke speldag te houden. De bedoeling daarvan is aanstaande spel leid(st)ers kennis te laten maken met de opzet en werking van dit simulatiespel over bezuinigingen door het zelf een keer te spelen. Hierdoor zal het gemakkelijker zijn om de organisatie en de leiding van het spel in eigen werk- of opleidingssituatie ter hand te nemen.

Een uitgebreid draaiboek met alle rolaanwijzingen, werkopdrachten, plus uitvoerige aanwijzingen voor de spelleiding is te bestellen bij het Werkcentrum voor f 15,- (excl. portokosten).

Opgaven om deel te nemen aan de landelijke speldag op 8 mei (van 10.00 tot 16.00 uur) kunnen telefonisch en schriftelijk gedaan worden tot uiterlijk 4 mei bij het onderstaand adres.

Werkcentrum Opbouwwerk ZH, Singel 272,
3311 HK Dordrecht. Tel. 078-141443 of
131519

CURSUS STADSVERNIEUWING

Zoals elk jaar wordt er ook dit seizoen weer een cursus stadsvernieuwing georganiseerd door de Nationale Woningraad, het Nederlands Christelijk Instituut voor de Volkshuisvesting en de Werkgroep 2000. Ook de Ministeries van WVC en VROM doen mee. De cursus is bedoeld voor mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij de voorbereiding en uitvoering van de stadsvernieuwing. De deelnemers aan de cursus komen uit diverse sectoren: overheid (gemeente, provincie en provinciale rijksdiensten), opdrachtgevers (corporaties en gemeentelijke woningbedrijven) en maatschappelijke organisaties (opbouwwerk, technische bewonersondersteuners en consulents stadsvernieuwing). De cursus wordt gehouden van december '84 tot juni '85 en is verdeeld over 5 blokken van twee dagen. De nadruk ligt dit jaar sterk op de recente wijzigingen in de regelgeving rond stadsvernieuwing en volkshuisvesting en de invloed hiervan op de lokale verhoudingen.

Het Platform Opbouwwerk heeft een (tijdelijk) medewerker in laten schrijven op de cursus. De bedoeling hiervan is met name om op basis van de op deze cursus verkregen informatie en contacten één of meerdere studiebijeenkomsten te organiseren voor opbouwwerkers en andere bewoners-ondersteuners. Zoals bekend zal de eerste studiebijeenkomst op 6 en 7 mei worden gehouden. Op deze studiebijeenkomsten zal het accent ook sterk liggen op de nieuwe regelgeving, decentralisatie en de consequenties hiervan voor de lokale machtsverhoudingen. Ook de verschillende situaties die gaan ontstaan in gemeentes met en zonder een eigen stadsvernieuwingsfonds zullen aandacht krijgen in de studiebijeenkomsten.

Op dit moment zijn er twee studieblokken aachter de rug. Afgezien van de feitelijke nieuwe regelgeving kwamen een aantal zaken tijdens discussies en voordrachten regelmatig op de voorgrond.

Van vele kanten werd gewezen op de zeer brede doelstelling die het Rijk in de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing geformuleerd heeft. Er wordt gesproken van een stelselmatige inspanning op stedeboekkundig-, sociaal-economisch- en milieu-technisch gebied, gericht op behoud, herstel en verbetering van de gebouwde omgeving. Met name aan gemeentes is het nu de taak om hier vorm aan te geven. Hoe ze dit gaan doen is hun eigen verantwoordelijkheid. Gemeentebesturen moeten wel een kwantitatieve verantwoording afleggen, een kwalitatieve verantwoording is niet verplicht. (Aan een hoge bestuurlijke ambtenaar van VROM werd op de cursus het volgende hypothetische geval voorgelegd: in een gemeente wordt met stadsvernieuwingsgeld een zwembad gebouwd in de achtertuin van een wethouder; één dag per jaar wordt het opengesteld voor de bevolking; kan dat of grijpt het Rijk dan in? Na enig nadenken antwoordde hij dat zoiets in principe mogelijk is met zo'n brede doelstelling van de stadsvernieuwing).

De verhoudingen op lokaal niveau zullen zeker ook veranderen. Daar waar tot nu toe bewonersorganisaties soms samen met de gemeente zich tot het Rijk richtten, ontstaan nu mogelijke andere coalities; bijvoorbeeld bewonersorganisaties en corporaties contra de gemeente. Ook kunnen in de toekomst veel sneller verschillende bewonersorganisaties in een gemeente in concurrerende posities t.o.v. elkaar komen. Er is een beperkt budget wat jaarlijks besteed moet worden (gemeentes mogen niet sparen); wie het beste en snelste plannen maakt en goed kan lobbyen loopt de kans op snellere uitvoering van zijn plan.

De nadruk bij de stadsvernieuwing komt steeds meer te liggen bij een technisch proces, in de marge van wat financieel haalbaar is mag de bewoner dan nog meepraten.

Ook werd gewezen op de mogelijkheid van het ontstaan van interne spanningen bij de gemeentelijke overheid en een machtsstrijd tussen diverse afdelingen en bedrijven.

Regelmatig werd gewezen op de personele consequenties van de nieuwe situatie bij gemeente, provincie en provinciale rijksdiensten: de HID zit zonder werk en de gemeente kan het niet meer aan, populair gezegd. Het Rijk gaat ervan uit dat er werk vervalt, maar dat er ook nieuw werk ontstaat; met wat passen en meten zal dit elkaar in evenwicht houden. De aanwezige ambtenaren waren hier lang niet allemaal van overtuigd.

Wat de consequenties ook zullen zijn, veranderen zal het zeker. In de studiebijeenkomsten zal er, naast het overdragen van veel feitelijke informatie over regelgeving en decentralisatie, ruimschoots aandacht aan besteed worden.

Wim de Jong

STUDIEDAG ZELFWERKZAAMHEID

Zelfwerkzaamheid biedt kansen om de kwaliteit van de woonomgeving te verbeteren. Het is een vorm van participatie in het beheer van de woonomgeving. Recreatiemogelijkheden worden er door uitgebreid: meer voorzieningen en de mogelijkheid om je eigenhandig, actief en produktief in te zetten.

Zelfwerkzaamheid roept bij velen ook vragen over bezuinigingen en over de kwaliteitsgarantie bij bewonerswerk. Een ambtenaar denkt: "Het is ons werk, en; zonder opleiding kunnen bewoners dat toch niet?" Welzijnswerkers zeggen misschien: "Zo werk je mee aan bezuinigingen!" Of zien het alleen zitten als de hele buurt meewerkt en de gemeente aan bepaalde voorwaarden voldoet. Bij de bewoners roept het vragen op als: nemen we niet het werk van de tuinman uit handen? Of: "Dat wordt toch niets; laat de gemeente het maar blijven doen."

Ondernemende bewoners vinden nogal eens anderen op hun weg. Een goed initiatief sterft soms - door het ongeloof bij medebewoners, welzijnswerkers of ambtenaren - een vroege dood. Maar het komt ook voor dat initiatiefnemers te makkelijk zeggen: "Oh, dat doen wij wel. Geef ons het geld maar!" Nodig is een zorgvuldige, onafhankelijke en op de plaatselijke mogelijkheden toegesneden afweging van de mogelijkheden. Buurtorganisaties en de professionele opbouwwerkers kunnen in de komende jaren het beste de openingen geven tot een zinvol en succesvol verloop van de zelfwerkzaamheid, gebruik makend van de kennis en middelen van particulieren en van de overheid. Dat is de conclusie van een onderzoek van Werkgroep 2000 in opdracht van het ministerie van WVC, naar de voorwaarden waaronder zelfwerkzaamheid van bewoners in de woonomgeving een grotere kans van slagen heeft.

Studiedag over zelfwerkzaamheid

Zelfwerkzaamheid stelt nieuwe eisen aan de opbouwmethode. De voorgestelde aanpak doet een beroep op buurtorganisaties en het professionele opbouwwerk. Dat is onderwerp van gesprek op de studiedag die op 9 mei a.s. in de Koningszaal van Artis georganiseerd wordt. Belangstellenden kunnen zich opgeven door f 50,- over te maken op giro 2010 van Werkgroep 2000 te Amersfoort, onder vermelding "Studiedag Zelfwerkzaamheid 9 mei". Zij krijgen daarvoor: het programma en de toelichting bij deze dag, een

lunch, de handleiding "Buurtbeheer bij de hand..." en de nieuwe Katernen 2000 "Bezigheden buitenshuis". Deze boeken geven een indruk van de werkmop die Werkgroep 2000 ontwikkelt in opdracht van WVC. Een voorproefje van een videoband en een diaserie wordt tijdens de studiedag gegeven.

Gerhard Geerken

ORIENTATIEKURSUS BUURTEKONOMIE, UITVOERIGE DOCUMENTATIE-MAP

Het wijk-opbouwwerk in Amsterdam organiseert in de maanden maart, april en mei een cursus buurt economie. Het is de bedoeling om aan de hand van konkrete projekten na te gaan hoe nieuwe initiatieven of experimenten uitgewerkt en opzet kunnen worden.

In de Amsterdamsse wijken is heel wat gaande in de vormgeving van een buurt economische aanpak. In een bij de cursus horende oriëntatiemap worden een vijftiental projekten uitvoerig beschreven.

Belangrijke invalshoek bij de buurt-economische aanpak is het bereiken van een in de buurt georganiseerde afzet door het optreden van een zelfbeherende konsumentenorganisatie.

Daarmee is een stap gezet in de richting van kontributie-gebonden bestedingen ten behoeve van een gelijke dienst, produkt of voorziening voor minder geld of een betere toelevering voor hetzelfde geld.

Met het organiseren van ekonomische initiatieven in de buurt wordt beoogd een kostenbesparing voor de georganiseerde konsument te realiseren, voorzieningen voor de dagelijkse levensbehoeften in de direkte woonomgeving te hebben en te houden en met behulp van een burgergerichte netwerk-organisatie de rendementen van initiatieven ten nutte te maken voor nieuwe initiatieven.

In de cursus wordt aandacht geschonken aan de organisatie-doelen die in het geding zijn, zoals het zelfbeheeraspekt en de zelfbeschikking over rendement binnen kleinschalige, kollektieve verbanden.

De cursus is gericht op mensen, die al bij een projekt betrokken zijn, kaderleden van zelforganisaties van uitkeringsgerechtigden, kaderleden van de wijkopbouworganen en natuurlijk belangstellenden, die zich op nieuwe buurtgerichte initiatieven op het gebied van wonen, werken en voorzieningen willen richten.

De cursus is in vier avonden opgebouwd; de eerste keer worden de Amsterdamsse projekten op hun kenmerken geanalyseerd. De tweede keer staat in het teken van het formuleren van konklusies en vuistregels, van nut voor het ontwikkelen van nieuwe initiatieven en doelen. De derde avond is geformeerd rond een aantal organisatie-vraagstukken en in de laatste bijeenkomst wordt de balans opgemaakt, met eventueel aandacht voor een te organiseren markttag.

De oriëntatiemap bevat zoals gezegd, een beschrijving van een groot aantal Amsterdamsse projekten en de gebruikelijke dokumentatie over fondsen en dergelijke.

De oriëntatiemap is apart te bestellen en wel bij het sekretariaat van de SWA, PAL-gebouw 10, WG-terrein, le Helmerstraat 106, 1054 EG Amsterdam. Tel. 020-182082. De kosten zijn f 20,-.

informatie bij Henk van Schayk,
bovenstaand adres.

THEMADAG "BRANDSTOFBESPARING IN DE BESTAANDE WONINGBOUW"

Op zaterdag 11 mei organiseren de Werkgroep Energiediskussie (WED), de Organisatie voor Duurzame Energie (ODE), de Vereniging Milieudefensie (VMD) en de Stichting Natuur en Milieu een informatie- en discussiedag over brandstofbesparing in bestaande woningen.

Deze themadag is bedoeld voor plaatselijke energiegroepen, opbouwwerk en huurdersgroepen die op dit terrein actief zijn of die hierin actief willen worden.

De dag heeft een sterk praktijkgericht karakter. Niet zozeer de technische mogelijkheden zullen bekeken worden, maar meer de beleidsmatige mogelijkheden en beperkingen. Er zal worden gekeken naar concrete projecten om te bezien hoe daar in andere plaatsen gebruik van kan worden gemaakt.

De gevolgen van brandstofbesparing voor de huurprijs is eveneens een belangrijk aspect van deze themadag.

's Morgens zullen een of twee voorbeeldprojecten worden gepresenteerd, met een schets van ervaringen, problemen en resultaten. Deskundigen zijn aanwezig om vragen te beantwoorden en kanttekeningen te plaatsen.

's Middags zal zeer concreet worden besproken hoe dergelijke voorbeelden elders nagevolgd kunnen worden.

De deelname aan de dag is gratis. Alle deelnemers krijgen vooraf een voorbereidingsmap toegestuurd. Voor de werkzaamheid is het aantal deelnemers beperkt tot maximaal 40.

De themadag "Brandstofbesparing in de Bestaande Woningbouw" is op 11 mei en vangt aan om 10.00 uur in de Kargadoor, Oudegracht 36, Utrecht.

Voor nadere inlichtingen kan contact worden opgenomen met het WED-buro in Amsterdam, tel. 020-270328/271368.

NOGMAALS: DEELGEMEENTERADEN

MO heeft al verschillende malen aandacht besteed aan het "deelgemeenteraden-fenomeen", dat thans in de Gemeente Amsterdam ingevoerd gaat worden. En - eerlijkheidshalve - overwegend waren dat kritische, zo niet sceptische kolommen, waarin trefwoorden als vierde bestuurslaag, bureau-cratisering van het dagelijks leven en insnoering van bewonersinitiatieven en -organisaties niet ontbraken.

Het deelgemeenteraads-bestel wekt dan ook her en der verbazing. Zo griepte onlangs in De Telegraaf columnist Leo Derksen zijn kolom vol met het verhaal over één enkel te kappen "iep", waarover de Commissie Deelgemeentewerken lang vergaderde en besloot alle omwonenden participatiekansen te bieden in deze beslissing, hetgeen tot welgeteld één enkele bewoners-reactie zou hebben geleid, waarna de Commissie zou hebben besloten tot uitstel van de kap-beslissing teneinde alsnog het volk tot inspraak te bewegen. Kortom, een levend exemplaar van de omschrijving die een CPN-mevrouw eens gaf aan de deelgemeenteraden: "lantaarnpalen-democratie".

Hieronder eens iemand aan het woord die er anders tegen aan kijkt, te weten een Wethouder van de Stadsdeelraad Amsterdam-Noord, Herman Wals over "de monopolisatie van participatie".

WIE MONOPOLISEERT PARTICIPATIE IN AMSTERDAM-NOORD?

In Amsterdam-Noord kun je iedere avond op twee of drie plaatsen tegelijk deelnemen aan de lokale democratie. De stadsdeelraad die dat allemaal mogelijk maakt, is in 1981 in het leven geroepen met een dubbele taak: vindt een democratischer én doelmatiger vorm van plaatselijk bestuur. Is de deelraad na ruim drie jaar inderdaad een proeftuin voor participatie gebleken?

"Een beslissingsorgaan, zoals een stadsdeelraad, kan alleen goede, dat wil zeggen afgewogen, beslissingen nemen, als vanuit de diverse belangengroepen en individuele burgers, problemen en mogelijke oplossingen naar voren worden gebracht. Dit laatste betekent, dat binnen de gebieden van decentralisatie moet worden gezocht naar kleinschalige vormen van participatie die aansluiten op "gebleken behoeften en spontane acties en organisatievormen", aldus de raadsvoordracht die voorafging aan het beluist deelraden in te stellen. Op zich kon niemand in Noord bezwaar maken tegen het streven naar kleinschaliger bestuur, dat de deelraad belichaamde. Maar het betekende wel een verschuiving in de machtsverhoudingen. Actiegroepen slaagden er vaak in het op een akkoordje te gooien met ambtenaren - zonder dat de politiek er weet van had en zonder dat er dus democratische controle door kiezers mogelijk was. De deelraad overlegt rechtstreeks met bewoners. Een heleboel beslissingen, die vroeger in het informele circuit van actievoerders en ambtenaren tot stand kwamen, zijn nu weer terug op de plaats waar ze thuishoren: de politieke arena.

Een gemiste kans

Amsterdam koos voor deelraden volgens het systeem van de parlementaire oftewel representatieve democratie. "Bij deze vorm van democratie staat voorop", legden B & W uit, "dat er een democratisch controleerbare afweging van deelbelangen plaatsvindt, waarbij als algemene regel geldt, dat elke beslissing moet worden genomen op een niveau dat zo dicht mogelijk ligt bij degenen die er de directe gevolgen van ondervinden". "Een gemiste kans" en "meer van hetzelfde" vond een deel van actievoerende Noord. Ook de PSP voelde niets voor deze "uitgekauwde" vorm van democratie, deed wel mee aan de verkiezingen en bezong vervolgens in vele toonaarden de voordelen van directe democratie. "Uiteraard verbeter je de parlementaire democratie bij verkleining van het bestuursgebied", gaf fractievoorzitter Helder toe, maar daar bleef het bij. "Wij vinden dat besluiten moeten worden genomen met de stemmen van elke geïnteresseerde en elke betrokkene. Iedereen is het er nu over eens dat de gemeenteraad niet hoeft te beslissen over zaken in Noord. Net zo goed kun je zeggen dat de mensen uit de Vogelbuurt zelf het recht hebben te beslissen over de inrichting van hun woonomgeving. Dat dat recht niet bij de deelraad berust".

Tot nu toe heeft nog geen buurt zich aangemeld voor zelfbestuur. Wel kwamen een paar medewerkers van de Vrije Universiteit opdraven, die bij de deelraad een "beleidsontwikkelingsexperiment" met zelfbestuur aan de man probeerden te brengen. Dat om te werken "aan de relatie-problematiek" tussen parlementaire vormen van democratie en vormen van directe democratie".

Deelraadsvoorzitter Fransman weet intussen wel waarom Noord niet staat te springen om een nieuwe bestuurslaag. "In Nederland is de allerbelangrijkste belemmering voor directe democratie het klimaat. Als je een heel warm land hebt waar je ieder keer massale bijeenkomsten op een warm plekje kunt houden, kan het misschien, maar hier niet".

Spreekbuis

Amsterdam-Noord telt drie wijkopbouworganen. Als overlegplatform van allerlei buurtorganisaties en verenigingen gebruikte de gemeente ze vroeger als spreekbuis van de bevolking - als dat zo uitkwam. De wijkopbouworganen kunnen nu weer hun oorspronkelijke, ondersteunende rol gaan vervullen - wat een hoop gemor oplevert.

De gemeente heeft dat voorzien en legde daarom in 1981 het verschil tussen deelraad en wijkopbouworgaan uit. "Bij wijkopbouworganen staat de organisatie van de belangenbehartiging centraal, bij stadsdeelraden gaat het in de eerste plaats om de afweging van de belangen en de vertaling in beleids- en bestuursdaden".

Onafhankelijkheid en overleg moesten leiden tot het vreedzaam naast elkaar bestaan van orgaan en raad. Het begin zag er hoopvol uit. Voorzitter Jansen van het wijkopbouworgaan Midden-Noord: "De wijkraden moeten als tegenhanger of als aanvulling van de deelraad blijven bestaan. Niet om onderling te vechten, maar meer om de deelraad vanuit de basis te voeden".

Drie jaar later constateerden de drie "tegenhangers": "In feite is de stadsdeelraad voor een groot gedeelte de agenda van de wijkorganen gaan bepalen". En daar zijn ze niet blij mee.

Aan de ene kant luidt hun klacht dat de deelraad geen overleg met ze pleegt, maar ze buitenspel zet. Wat tegenstrijdig vinden ze ook dat de deelraad ze overvoert. "Niet alleen is het secretariaat overbelast, is er sprake van een nauwelijks te verwerken informatiestroom, maar ook is sinds de aanwezigheid van de stadsdeelraad het aantal overlegsituaties met ambtenaren en bestuurders drastisch uitgebreid. De stadsdeelraad heeft ook buiten de wijkorganen om allerlei directe relaties met instellingen en bewoners(groepen) opgebouwd. Dit brengt een enorme aanslag op het vrijwilligerskader met zich mee".

Het lijkt er op dat de wijkopbouworganen de deelraad verwijten dat die te veel activiteiten voor Noord ontplooit. Geen van beide partijen voelt zich geroepen te verklaren dat de oorzaak van de problemen in een pure machtstrijd ligt: wie beslist uiteindelijk wat goed is voor de bewoners van Amsterdam-Noord?

Vijfde bestuurslaag

Geen treffender voorbeeld van het papieren karakter van de participatiepolemiek dan het gekibbel rond de in november 1983 verschenen deelraadsnota "Van inspraak naar zeggenschap in Amsterdam-Noord". Een wat zwaar aangezette poging om theorie en praktijk met elkaar te verenigen. De bevolking werd een proef met bewonersparticipatie beloofd, die zou beginnen met beperkte zeggenschap op beheersgebied. Het Buurtopbouwwerkersoverleg Noord schoot een eerste bres met het constateren van een "droge opsomming van formele inspraakmomenten". Bovendien verdachten zij de deelraad ervan, aan te sturen op negatieve ervaringen met directe democratie.

Het wijkopbouworgaan Tuindorp Oostzaan stuurde een reactie de wereld in onder de titel "Participatie? Inspraak?". Directe democratie wordt ondergeschikt gemaakt aan de parlementaire en daardoor monopoliseert de deelraad participatie. En dat maakt weer een wezenlijker beïnvloeding door/en medezeggenschap van bewoners onmogelijk.

Met de nota "Voor spek en bonen of van inspraak naar regelzucht" deed het wijkopbouworgaan Midden-Noord er nog een schepje bovenop. "De directe democratie zoals een vlieg gevangen raakt in het web van een spin: zij kan geen kant meer op en is ten dode opgeschreven".

Had de deelraad zich maar beperkt tot een opsomming van wat er nu al aan inspraak en overleg gebeurt. Hoewel we dan de leerzame nota "Inspraak over inspraak in Amsterdam-Noord" van het Centrum voor Beleidsadviserend Onderzoek gemist hadden. Met "de animo om in te spreken lijkt gering"

valt het CEBEON met de deur in huis. En: "in het starten van experimenten met zeggenschap zien weinig insprekers heil, maar om uiteenlopende redenen. Enkelen beschouwen dit voornemen als een zoethoudertje, een verdelen van schijnmacht en als het voeren van een verdeel- en heerspolitiek. Anderen vrezen dat met deze experimenten de hardste schreeuwers het voor het zeggen zullen krijgen en dat een kleinschalig egocentrisch denken er door in de hand gewerkt zal worden".

"Het voornemen om in een buurt een team ambtenaren voor het beheer aan te stellen vindt veel meer bijval. De gunstige ontvangst van dit voorstel wijst erop dat insprekers concrete invloed willen hebben bij het oplossen van problemen in de directe woon- en leefsituatie. Enkele insprekers voegen er wel aan toe dat ze te maken willen krijgen met ambtenaren in de buurtteams met wie zij zaken kunnen doen".
Geen vijfde bestuurslaag dus in Noord, maar wel ambtenaren in de buurten. Na anderhalf jaar stilzwijgen heet de nieuwe participatienota niet voor niets "Passen en meten".

Wapenfeiten

De deelraad heeft in ieder geval goed begrepen dat de legitimatie van het politieke bestuur niet alleen in stand gehouden kan worden door het vierjaarlijks organiseren van verkiezingen. Stukje bij beetje begint zich een synthese af te tekenen van de schablonen van directe en representatieve democratie. Vooral omdat ondanks al dat getheoretiseer, bewoners en ambtenaren lustig doorvergaderen.

Voor de ambtenaren betekent de deelraadsfilosofie dat de nadruk meer op dienstverlening komt te liggen. Een belangrijk wapenfeit daarbij vormde het omzetten van de al bestaande projectgroep stadsvernieuwing in een tiental projectteams. Die houden zich in de regel bezig met het opstellen en realiseren van bestemmingsplannen en het uitvoeren van stadsvernieuwingprojecten.

In plaats van overleg met hoge ambtenaren die zich met een groot gebied bezig moesten houden, kunnen bewoners nu buurtgewijs terecht bij groepjes ambtenaren die veel dichterbij de uitvoering zitten. Zo wordt er weer een hoop coördinatie en overleg overbodig.

De deelraad probeert niet alleen de plannemakers onder de ongeveer 600 ambtenaren intensief samen te laten werken, maar ook de mensen van de buitendienst. In Nieuwendam-Noord en Tuindorp Oostzaan is in september 1984 een proef met buurtteams gestart. Ambtenaren die zich bezig houden met de bestrating, het openbaar groen en de reiniging hebben daar, samen met de wijkagent, wekelijks spreekuur. Bewoners kunnen zo met hun klachten terecht bij de ambtenaren die in de buurt zelf werken. De Noordamsterdammer kan nog van een scala van andere mogelijkheden gebruik maken, zoals het spreekrecht in commissies van advies en bijstand, het instuut van de burgercommissieleden, het inspraakhalfru voor de deelraadsvergaderingen, wethouderssprekuren en vooral allerlei inspraakavonden over fietsknelpunten, groenplannen, huizenrenovaties enzovoort.

Hoewel de praktijk bevredigender lijkt te functioneren dan de leer, komen daar ook problemen in voor. Het bestuur kan de ambtenaren op pad gestuurd hebben met een opdracht waar bewoners niets van willen weten. Of blijkt geen greep te hebben op wat grootstedelijke diensten en bedrijven in de stadsvernieuwing uitspoken. Of draait een afspraak tussen ambtenaren en bewoners terug.
De wijkopbouworganen stellen bij ieder overleg de kardinale vraag of een bestuursorgaan overleg met de bevolking blanco in kan gaan, of dat er al een stuk ligt waarin alvast de politieke uitgangspunten geformuleerd staan. Dat laatste beperkt de mogelijkheden van het overleg, maar scheidt wel meer duidelijkheid.

En zo, met vallen en opstaan, participeren deelraad en bewoners zich naar de verkiezingen van 30 oktober toe. Een aardige test om te kijken of het instituut stadsdeelraad zich al een plaatsje in de harten van de Noordamsterdammers veroverd heeft. Al is het dan maar met een vorm van "lantaarnpalendemocratie", zoals een mevrouw van de CPN het eens venijnig omschreef.

Herman Wals,
Wethouder Stadsdeelraad
Amsterdam-Noord.

PROEFSCHRIFT THEO SCHUYT OVER OPBOUWWERK

Op 25 april verdedigt Theo Schuyt, wetenschappelijk medewerker aan de Vrije Universiteit in Amsterdam in het Academiegebouw te Groningen zijn proefschrift "Opbouwwerk en lokaal welzijnsbeleid". Het is voor het eerst sinds Peper (begin jaren zeventig) dat een dissertatie wordt gewijd aan de verhouding "opbouwwerk en beleid". Peper analyseerde indertijd in zijn "Vorming van welzijnsbeleid" met name de (effecten van de) beleidscategorie samenlevingsopbouw en de daarmee verbonden ROA- en raden-stelsels, die hij onder het trefwoord "anticiperende institutionalisering" kritiseerde als rijksoverheidsconstructie. In andere en latere rollen (als CRM-adviseur van Van Doorn en Meijer) werkte Peper mee aan een andere rijksoverheids-constructie, t.w. de eng-sektorale welzijns-decentralisatie die wegens het ambtelijk-planmatig karakter zou kunnen worden gekwalificeerd als "anticiperende bureaucratisering".

Het proefschrift van Schuyt gaat (met name in hoofdstuk 3) onder meer op deze ontwikkelingen in en besteedt vervolgens aandacht aan de posities die het opbouwwerk in kan nemen volgens achtereenvolgens de "bevolkings-optie", de overheids-optie" en de "professionele optie". Schuyt ziet de toekomst van het opbouwwerk vooral gelegen in de ondersteunings-functie ten aanzien van specifieke groepen en/of maatschappelijke problemen. Hieronder de door de Vrije Universiteit vrijgegeven samenvatting van "Opbouwwerk en lokaal welzijnsbeleid".

Opbouwwerk en lokaal welzijnsbeleid

Modellen van lokaal welzijnsbeleid en de rol van het gesubsidieerde opbouwwerk.

Opbouwwerk is een methode van welzijnswerk (a method of social work) ter ondersteuning van grotere samenlevingsverbanden. Deze methode is in de Verenigde Staten tot ontwikkeling gekomen. Vanaf ongeveer 1950 heeft het Ministerie van Maatschappelijk Werk krachtig bevorderd dat deze methode in Nederland ingang vond. Sinds 1950 is dit Ministerie de methode opbouwwerk gaan subsidiëren.

Het Ministerie gebruikte het opbouwwerk als hulpmiddel voor het betrekken van bevolkingsgroepen en particuliere organisaties bij onder andere haar economisch beleid (industrialisatiebeleid), haar stadsvernieuwings- en lokale welzijnsbeleid. In het kader van het lokale welzijnsbeleid dat vanaf 1960 gestalte begon te krijgen, vervulde het opbouwwerk twee functies, namelijk:

- a) een contactfunctie; het met elkaar in contact brengen van overheid, bevolkingsgroepen en particuliere organisaties;
- b) een ondersteuningsfunctie; vooral ten behoeve van bevolkingsgroepen die inspraak eisten.

Theoretisch kan gesteld worden, dat het Nederlandse lokale welzijnsbeleid het resultaat is van de activiteiten van drie te onderscheiden actoren, namelijk van de overheid, de bevolking en het particulier initiatief. Dit lokale welzijnsbeleid wordt in deze studie gevisualiseerd met behulp van een driehoek, een triade, waarvan de drie genoemde actoren de hoekpunten vormen.

Gezien de aard van de verhoudingen tussen de drie actoren is de (landelijke) overheid gebruik gaan maken van het opbouwwerk als een hulp-positie, toen zij met bepaalde problemen werd geconfronteerd. Deze extra positie wordt gedefinieerd als een intermediair binnen de lokale welzijnswerktriade; een dergelijke extra positie wordt door actoren te hulp geroepen wanneer problemen niet rechtstreeks kunnen worden aangepakt. Het concept "intermediair kader" is derhalve een hulp-sociologisch-welzijns-sociologisch concept. Binnen het lokale welzijnswerk en -beleid vervulde het intermediair kader twee functies:

- a) een functie van coördinatie-mechanisme (het in contact brengen van actoren);
- b) een hulp- en ontwikkelingsfunctie (het ondersteunen van bevolkingsgroepen).

Het lokale welzijnsbeleid kreeg tot 1974 op deze wijze vorm; middels particuliere raden voor overleg en advies op lokaal niveau werden de drie actoren met behulp van het opbouwwerk in contact gebracht en ondersteund.

Met de knelpuntennota wordt in 1974 een ander model van lokaal welzijnsbeleid geïntroduceerd. De ideeën achter dit beleid werden geformuleerd in het proefschrift van B. Peper. "Vorming van welzijnsbeleid; evolutie en evaluatie van het opbouwwerk". Peper en de schrijvers van de knelpuntennota wensten de verhoudingen tussen de drie actoren in het lokale welzijnsbeleid drastisch te veranderen. De actor "lokale overheid" kreeg de taak de contacten tussen de actoren te regelen alsmede de ondersteuning van bevolkingsgroepen. Het intermediair kader opbouwwerk verdwijnt in deze nieuwe beleidsfilosofie van het toneel. De landelijke overheid kiest voor een ander coördinatie-mechanisme, en wel voor "lokaal welzijnsbeleid" dat met decentralisatiebeleid aan de lagere overheden wordt voorgeschreven. De landelijke overheid heeft niet langer behoefte aan hulp-sociologische concepten. Daarvoor in de plaats krijgen beleidsconcepten in het welzijnswerk de overhand: "decentralisatiebeleid, planning, participatie, coördinatie en samenhang" zijn de begrippen van de jaren 70. Dit nieuwe beleid, dat de naam krijgt van "decentralisatiebeleid" wordt in de periode 1974-1980 in Nederland ten uitvoer gebracht.

In deze studie wordt een analyse gemaakt van de resultaten van dit nieuwe decentralisatiebeleid (hoofdstuk 3). Er wordt geconcludeerd dat dit beleid:

- a) heel beperkt is;
- b) technisch-administratief is, waardoor het niet aansluit op het lokale welzijnswerk;
- c) de sturende mogelijkheden van de overheid overschat;
- d) de bevolkingsparticipatie niet vergroot heeft;
- e) ten onrechte de eigen verantwoordelijkheid van het lokale particulier initiatief onderschat.

Daarnaast wordt er in hoofdstuk 2 een analyse gemaakt van de activiteiten en positie van het opbouwwerk in de periode 1972-1982. Uit deze analyse komt naar voren dat het opbouwwerk na het inwerking treden van het nieuwe decentralisatiebeleid zijn intermediaire functie is blijven vervullen. Tevens wordt geconcludeerd dat in recente Nederlandse opbouw-werkliteratuur de intermediaire positie van het opbouwwerk theoretisch niet gereflecteerd wordt (hoofdstuk 4).

- Op basis van de twee analyses en van de parafrase wordt gesteld dat:
- de uitgangspunten van het decentralisatiebeleid niet stroken met de praktijk van het lokale welzijnswerk. In het verlengde hiervan wordt gepleit voor de ontwikkeling van een ander model voor het lokale welzijnsbeleid;
 - een conceptueel schema ontwikkeld dient te worden waarin het opbouwwerk als een intermediair kader benaderd wordt.

Nadat in hoofdstuk 5 de uitgangspunten van de auteur ten aanzien van het welzijnswerk zijn geëxpliciteerd, wordt in hoofdstuk 6 het conceptueel schema betreffende het opbouwwerk als intermediair kader uitgewerkt. Het intermediair kader opbouwwerk functioneert binnen het aktiesysteem lokaal welzijnswerk dat gevormd wordt door de activiteiten van de drie actoren: overheid, bevolking en particulier initiatief.

Om de intermediaire functie te vervullen heeft het opbouwwerk een relatief zelfstandige positie nodig. Of het zich deze positie kan verwerven is afhankelijk van bepaalde kwaliteiten (positionele flexibiliteit en deskundigheid) van het intermediair kader; de machtsmiddelen. Ten derde heeft het opbouwwerk voor zijn optreden legitimatie nodig; het contract verschaft het opbouwwerk legitimatie. Positie, kwaliteiten en legitimatie hangen samen.

Met behulp van het conceptueel schema wordt in hoofdstuk 7 een analyse gemaakt van de ontwikkeling van het opbouwwerk in de perioden 1972-1980 en 1980-1984.

Door het decentralisatiebeleid wordt de relatief zelfstandige positie van het opbouwwerk bedreigd. Dit leidt tot een legitimatiecrisis van het opbouwwerk. Dit intermediair kader gaat zich als reactie rond de kwaliteiten van het intermediair zijn (positionele flexibiliteit en deskundigheid) profileren. Onderscheiden worden drie opties:

- de bevolkingsoptie (het opbouwwerk schuift in de richting van de actor bevolking); de legitimering geschiedt via "positionele flexibiliteit";
- de overheids optie (het opbouwwerk schuift in de richting van de actor overheid); de legitimering geschiedt via "positionele flexibiliteit";
- de onafhankelijke of professionele optie (het opbouwwerk tracht een zelfstandige positie ten aanzien van de drie actoren te verkrijgen); de legitimering is hier "deskundigheid".

Voor de periode na 1980 wordt opgemerkt, dat het opbouwwerk als intermediair kader gedeeltelijk zal blijven bestaan. De nadruk zal komen te liggen op de ondersteuningsfunctie ten aanzien van speciale groepen en/of problemen.

De studie wordt afgesloten met een bespreking van modellen voor lokaal welzijnsbeleid. Onderscheiden worden: het bureaucratische model (1950-1974) en het lokaal-politieke model (1974-1980). Nadat het agogische model als mogelijkheid is gepresenteerd, wordt gepleit voor het triadisch model: met dit model wordt aangegeven dat het lokale welzijnswerk en welzijnsbeleid een zaak is van de drie actoren gezamenlijk. De drie actoren zijn in deze complementair.

NIEUW BOEK GEPRESENTEERD: "OPBOUW VAN WERK"

Op dinsdag 12 februari werd in het Haagse perscentrum Nieuwspoort het boek "De opbouw van werk" gepresenteerd. Het boek, dat bijdragen van verschillende auteurs bevat, heeft als thema de eigen initiatieven van werklozen bij het opzetten van bedrijfjes en werkprojecten. Deze aanzetten worden geplaatst in een breder sociaal-ekonomisch perspektief en bekeken vanuit verschillende maatschappelijke bewegingen, met name de MeMo- en zelfbestuursbeweging. Op diverse plaatsen komt de rol en de taak van het opbouwwerk aan de orde. De sekretaris van het Koningin Juliana Fonds, de heer J. Barnhard, bood het boekje aan Flip Buurmeijer aan, als Tweede Kamerlid voor de P.v.d.A.

Beiden gingen in op de betekenis van kleinschalige initiatieven voor het nationale sociaal-ekonomische beleid. Beiden constateerden dat zowel de huidige regeringskoalitie als de grootste oppositiepartij een blinde vlek hebben voor dergelijke activiteiten.

In het eerste artikel in het boek geeft Eric Canjels, part/time verbonden aan de WONN, aan in welk licht kleinschalige autonome initiatieven gezien kunnen worden. Hij onderscheidt vier strategieën ter aanpak van de werkloosheid: bevordering van de ekonomische groei, arbeidstijdverkorting, meer onbetaald werk en een arbeidsintensievere inrichting van delen van de produktie. De konklusie is dat de laatste aanpak gestimuleerd moet worden en dat kleinschalige projekten in deze richting werken. Deze gevolgtrekking onderbouwt hij met een breed skala aan voorbeelden van het scheppen van eigen werk.

Harry Broekman gaat vervolgens in op twee vragen: Wat is de eigen positie van het opbouwwerk temidden van andere aktoren op het terrein van werkkreatie? En aan welke voorwaarden moeten zulke bijdragen voldoen om enerzijds het respekt in eigen kring niet te verliezen, anderzijds aan gerechtvaardigde verwachtingen van werklozen en subsidiegevers te voldoen?

Is dit artikel vooral van beschouwende aard, het onderzoeksbureau IGG levert een bijdrage aan de bundel, gebaseerd op empirisch onderzoek. De opgenomen informatie is ontleend aan het IGG-onderzoeksrapport Opbouwwerk en Werkgelegenheid, dat in opdracht van de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland te Drachten werd vervaardigd door P.W. Vooft en W. Wiertsema. Hun verkenning van de perspektieven voor instellingen in het sociaal-kultureel werk die met het scheppen van werk aan de slag willen, valt in vier delen uiteen. Eerst gaan zij nader in op de overwegingen die tot het instellen van het onderzoek hebben geleid en belichten zij de gekozen aanpak. Vervolgens doen zij vanuit de praktijk van het sociaal-ekonomische leven in paragraaf 2 verslag van de knelpunten die zich manifesteren bij het scheppen van arbeidsplaatsen. Paragraaf 3 bespreekt wat het opbouwwerk tot dusver zelf heeft gedaan aan het scheppen van werk en welke problemen zich daarbij hebben voorgedaan. Paragraaf 4 tenslotte schetst de rol die in de toekomst voor het opbouwwerk is weggelegd op werkgelegenheidsgebied.

De bundel eindigt met twee bijdragen uit specifieke sociale bewegingen: de traditie van zelfbeherende bedrijven, ook wel genoemd werknemerskoöperaties of ondernemingen geleid in zelfbestuur, en het circuit van het mens- en milieuvriendelijk ondernemen (MeMo-bedrijvigheid). Deze twee ondernemingstradities koppelen in de dagelijkse praktijk met succes ekonomische doelmatigheid aan ideologische bevolgenheid. Beide bewegingen bieden een rijke inspiratiebron voor produktie-initiatieven vanuit het welzijnswerk. De auteurs, beide werkzaam in deze bewegingen, analyseren de raakpunten tussen hun sektor en het opbouwwerk. Gerrit Corbijn

behandelt het aspekt zelfbestuur, dat valt te omschrijven als een praktische vorm van progressieve arbeids- en organisatieleer. In dit artikel wordt nader ingegaan op de essentie van zelfbestuur, gezien in het licht van huidige maatschappelijke tegenstellingen en ontwikkelingen. Verder komt een aantal mogelijkheden om op zelfbestuur over te gaan aan de orde. Daarbij wordt bekeken wat zowel de opbouwwerkdoelen als de opbouwwerkpraktijken in dit kader met zelfbestuur te maken hebben.

Nol Hovens biedt in zijn artikel een uitgebreid overzicht van stromingen, ontwikkelingen en perspectieven van de MeMo-beweging. Duidelijk is dat het eerder om een samenstelsel van verwante initiatieven gaat dan om een ééndimensionele organisatie. De auteur prikkelt de opbouwwerkers onder zijn lezers doelbewust: in een polemische toonzetting licht hij zijn skepsis over produktie-initiatieven vanuit die sektor toe. De discussie wordt met recht levendig en relevant wanneer de wedervraag gesteld wordt:

Wat heeft de MeMo-beweging dan wel te bieden aan het leger van werklozen?

Een vraag die momenteel actief bediscussieerd wordt in de MeMo-wereld. Hovens stipt de opties aan en geeft zijn positie weer.

"De politiek"

Zoals vermeld gingen zowel de heer Barnard als de heer Buurmeijer met name in op de politieke strekking van de betogen uit "De opbouw van werk".

Na de verzekering dat het K.J.F. zich niet bezighoudt met de ideologische inhoud van de door het Fonds gesteunde projekten, hield Barnard toch een sterk politiek getint verhaal. Hij konstateerde het failliet van het werkgelegenheidsbeleid van de huidige regering. Er werd zo af en toe een halfslachtige poging gedaan om de jeugdwerkloosheid aan te pakken. Aan de problemen van werklozen boven de 40 gebeurt al helemaal niets. Dat laatste acht hij minstens zo belangrijk, want de jeugdwerkloosheid zal als gevolg van de demografische ontwikkelingen verdwijnen, aldus Barnard. Ook bij andere gelegenheden bleek deze konstatering de leidende funktionarissen van het K.J.F. in haar greep te houden. Misschien kan iemand eens uitzoeken of deze verwachting gerechtvaardigd is. Barnard zag veranderingen in het verschiep liggen: "Volgend jaar komt de P.v.d.A. in de regering. Zij is dan aan zet". Volgens Barnard zijn in het boekje verschillende voorstellen te vinden over het dan te voeren beleid, die welliswaar voor een deel illusoir, maar voor een ander apart zeer goed bruikbaar zijn.

Buurmeijer reageerde op de hem toegeschoven toekomstige regeringsverantwoordelijkheid, met de gebruikelijke, maar daarom niet minder terecht, relativering van opiniecijfers.

Hij herhaalde het P.v.d.A.-standpunt over de juiste aanpak van de werkloosheid: meer economische groei in combinatie met arbeidstijdverkorting. Kleinschalige initiatieven bieden in deze optiek geen perspectief in de strijd tegen de grootschalige werkloosheid.

Maar naast deze steunbetuiging aan de traditionele aanpak van de sociaal-demokratie, had Buurmeijer ook kritiek op de gedachtengang in eigen kring. Als werklozen zelf iets ondernemen, bijvoorbeeld in werkprojekten of de informele sektor van de ekonomie, wordt dat bijna uitsluitend als als probleem gezien. Verdringing van betaalde arbeid en ontduiking van de sociale premies is het enige waaraan men denkt. Dat werklozen er baat bij hebben verliest men uit het oog. Voor de de landelijke politiek geldt dat vooral de macro-gegevens en -grens maatgevend en bepalend zijn. Een van de verdiensten van 'De opbouw van werk' is, dat het de kleinschaligheid, de aanpak van onderaf meer zichtbaar maakt, inklusief de (zij het marginale) gevolgen voor het grootschalige probleem van de

werkloosheid. Dat geldt ook voor de ideologische betekenis van de kleinschalige, autonome arbeid: het blijkt dat arbeid niet gelijk staat aan uitbuiten.

Voor wat betreft het opbouwwerk zag Buurmeyer twee belangrijke punten in het boekje. In de eerste plaats kiest het opbouwwerk een benadering die de verkokering doorbreekt. Daarmee biedt het meermalen een perspectief voor het doorbreken van de strikte scheiding in invalshoeken van de twee ministeries die op het terrein van de werkloosheidsbestrijding werkzaam zijn: W.V.C. en SoZaWe.

En op het nivo van het uitvoerend opbouwwerk zelf geeft het boekje mogelijkheden aan om weer een strategischer positie in te nemen. Men kan weer aan het werk om mensen te helpen hun eigen positie te verbeteren in plaats van te blijven steken in een perspectiefloze vergadercultuur.

Buurmeijer riep het opbouwwerk op de politiek en niet in de laatste plaats de P.v.d.A. met deze en dergelijke ideeën te bestoken. En dat kan misschien wel het beste door goede projecten te realiseren, die naast hun kleinschalige resultaten op lokaal niveau een uitstralingseffekt beginnen te krijgen. Zo'n effect wordt beoogd en blijkens de reacties van "de politiek" op "De opbouw van werk" met succes.

De Opbouw van Werk, H. Broekman (red.), 96 pag. Verscheen als gezamenlijke uitgave van De Horstink en de WONN in de PRAKTIJK-reeks. Te verkrijgen in de boekhandel of door overmaking van f 19,90 op gironr. 3731791 t.n.v. WONN, Drachten.

WERK EN WELZIJN IN DE KOMENDE JAREN

Eén van de in het kader van het Leeuwarder experiment vrijgestelde werknemers, een supermarkt-caissière die één dag per week is vrijgesteld voor assistentie in kinderkwerk, bood donderdag 21 maart j.l. de plannen "Werk en Welzijn in de komende jaren" aan een delegatie van leden van de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan. Zij sprak daarbij uit, het heel positief te vinden om één dag per week aan kinderkwerk te wijden en het helemaal erg goed te vinden dat door die vrijstelling van haar en vier collega caissières een vroeger werkloos meisje ook een echte baan als caissière heeft kunnen krijgen.

Zoals bekend voorziet het Leeuwarder experiment in betaalde vrijstellingen van werknemers in lage functie-groepen met behoud van loon en rechten. Op de daardoor vrijvallende arbeidsplaatsen kunnen tot dan toe langdurig werklozen met een normale aanstelling tegen CAO-loon een betrekking krijgen. Het Ministerie van SoZaWe betaalt de deelnemende bedrijven een loonkostensubsidie. Het project volgens de zgn. inverteerdiens-formule: de aan werk geholpen werkloze behoeft immers geen uitkering meer te krijgen, betaalt wel weer (hogere) belastingen en premies, zodat tegen de somma van nog geen 4000 gulden per jaar tegelijkertijd én een volledige arbeidsplaats én een mensjaar inzet in maatschappelijke nuttige taken gerealiseerd worden.

De plannen "Werk en Welzijn in de komende jaren" zijn ingediend door het Landelijk Samenwerkingsverband Werk en Welzijn en omvatten soortgelijke projecten in: Alkmaar en de Kop van Noord-Holland, Gouda, Den Bosch, Stadsgewest Oss, Eindhoven, Roosendaal, Hengelo, Assen, Leeuwarden en de provincie Friesland, alsmede Nijmegen.

Bij de aanbieding van de plannen spraken ook de Wethouders van Werkgelegenheid en Financiën van de Gemeenten Leeuwarden en Den Helder de kamerleden toe: zij benadrukten de positieve ervaringen met Werk en Welzijn, de positie van de groepen waarop dit arbeidsmarktinstrument zich richt, het financieel aantrekkelijk karakter van deze vorm van werkgelegenheid scheppen, alsook de omstandigheid dat bij Werk en Welzijn het mes aan vele kanten tegelijk snijdt.

Kamerlid Bonno Spieker nam, namens de verhinderde Mevrouw Kraaijeveld-Wouters (Voorzitter) de werkplannen in ontvangst en sprak van een welkom initiatief.

Zoals bekend heeft de in opdracht van de Ministeries van WVC en SoZaWe ingestelde wetenschappelijke evaluatie tot zeer positieve uitkomsten geleid, alsmede tot de aanbeveling Werk en Welzijn geleidelijk aan te ontwikkelen tot een regulier arbeidsmarkt-instrument. De onderzoekers bevelen aan om de komende jaren op meerdere plaatsen in het land experimenten te ontwikkelen, gebaseerd op "maatwerk" ter plaatse.

De nota "Werk en Welzijn in de komende jaren" is verkrijgbaar op het secretariaat van het samenwerkingsverband.

Landelijk Samenwerkingsverband
Werk en Welzijn, Prins Mauritslaan 26,
2582 LS Den Haag. Tel. 070-521354

Tevens bij Stichting Werk en Welzijn
in Leeuwarden: Tel. 058-128887

SAMENWERKINGSVERBAND VAN PLAATSELIJKE BOUWBURO'S IN OPRICHTING

Aan het einde van 1984 is naar aanleiding van een aantal konkrete vraagstukken bij enkele bouwbuero's het plan opgevat een landelijk samenwerkingsverband op te richten.

De verwickelingen rond de introductie van het stadsvernieuwingsfonds en de daarmee gepaard gaande veranderingen in de regelgeving hebben die gedachte aanmerkelijk versterkt.

Op initiatief van in eerste instantie het SOAB, als adviesburo werkzaam in de ondersteuning van partikuliere woningverbeterings-initiatieven en het Platform Opbouwwerk, alwaar het voormalig landelijk contact stadsvernieuwingscorporaties laatstelijk haar secretariaat had, is 17 april j.l. een bijeenkomst uitgeschreven.

Hoofdagendapunt van die bijeenkomst is te komen tot een landelijk samenwerkingsverband, waarbij de volgende doelstellingen in het geding zijn.

- Onderlinge uitwisseling van ervaringen en informatie bij het oplossen van allerlei praktische knelpunten.
- Algemene ondersteuning via adviezen, cursussen en het organiseren van allerlei studiedagen.

In gedachte is de opzet daarvan tweevoudig van karakter. Enerzijds is de behoefte geconstateerd aan ondersteuning en informatie, die daadwerkelijk voortvloeien uit het werken in de partikuliere woningverbetering. Anderzijds is het de bedoeling aandacht te besteden aan vraagstukken als het management van het (ver)bouwbuero, de mogelijkheid van automatisering en de eventuele koppeling met werkgelegenheidsprojecten.

Verder kan het samenwerkingsverband een rol spelen in de belangenbehartiging voor (partikuliere) steunposten t.b.v. de partikuliere woningver-

betering en ook initiatiefnemers, die bijvoorbeeld een bouwbuero willen oprichten, een stap verder helpen.

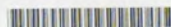
Op de betreffende bijeenkomst zal ook gesproken worden over een te organiseren studiebijeenkomst in september 1985 voor instellingen en personen die te maken hebben met de partikuliere woningverbetering.

Tot nu toe hebben vijftien bouwbuero's uit verschillende steden in het land te kennen gegeven mee te willen praten over een mogelijk samenwerkingsverband.

Wie meer informatie wil hebben over dit initiatief van de verschillende bouwbuero's kan terecht bij Egbert Kalle van het SOAB, tel. 030-322522 of Jur de Haan, Platform Opbouwwerk, tel, 070-521254.

In ieder geval zal van de bijeenkomst op 17 april een verslag te krijgen zijn.

Jur de Haan, Platform Opbouwwerk,
Prins Mauritslaan 26, 2582 LS Den Haag,
tel. 070-521254

HSA00100032
32
Tijdschriften MO

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

M.O. verschijnt tenminste 10 maal per jaar: 6 gewone en 4 themanummers. Een abonnement kost f. 30,-. Bij meer-abonnementen reductie op aanvraag. Losse nrs. f. 4,25, themanrs. f. 5,-, excl. porto.

Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
070 - 521354

Samenstelling: Greet Hettinga, Charlotte Krop,
Wil van de Leur, Maarten Snel.

ISSN:
0168-06SX